

USTROJ BISKUPIJSKE ZAJEDNICE

Župna zajednica

a. Pastoral župne zajednice

554 Župa je temeljna ustanova u organizacijskoj strukturi Crkve te temeljna stanica zajedništva kršćanskog života, tj. noseća ustrojbeno jedinica i jezgra pastoralnoga djelovanja Crkve. Ekleziologija zajedništva, osobito zbog prilika suvremenoga načina života, a na temelju koncilskoga shvaćanja Crkve, zahtijeva i određene obnoviteljske korake u oblikovanju i organiziranju života unutar pojedinih župnih zajednica. »Korjenita obnova kršćanskog tkiva samih crkvenih zajednica«¹ nezaobilazno se mora odnositi i na župne strukture. Čini se tako da je perspektiva obnovljenoga lika župe upravo njezino oblikovanje kao zajednice manjih zajednica². Nekoliko je glavnih karakteristika župnoga pastoralnoga djelovanja koje govore u prilog ovakvom eklezijalnom shvaćanju i praktičnome oblikovanju župe:

- a. veličina župne zajednice i potreba osobnoga pristupa u pastoralnom radu;
- b. suvremena diferencijacija potreba vjernika i razvijanje tzv. sektorskoga pastoralna;
- c. mogućnosti i potreba uključivanja vjernika laika u raznolika područja pastoralnoga djelovanja.

Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska prepoznaje vrijednost i važnost župe kao temeljne strukture pastoralnog djelovanja u biskupijskoj zajednici te pastoral župne zajednice želi uskladiti sa zahtjevima novijih crkvenih dokumenata i zahtjevima suvremenog pastoralnog rada.

555 **Planiranje pastoralnog djelovanja u župi.** U župi poseban naglasak treba staviti na organizirano i planirano sustavno pastoralno djelovanje. Ono zahtijeva i određeni broj župnih suradnika. S obzirom na konkretne pastoralne inicijative u župi i formaciju župnih suradnika, potrebno je da svaka župa izradi svoj vlastiti plan i program, u kojemu će se voditi računa o mogućnostima i potrebama župe.

Pastoralno djelovanje u velikim župama, u kojima se traži i poseban pristup u pastoralu (kao što su središnje gradske župe i župe u kojima se odvijaju određeni pastoralni programi važni i za čitav dekanat), potrebno je oblikovati, prema mogućnosti, sa snažnim župnim pastoralnim timom. O konkretnim sadržajima, načinima pastoralnoga rada i broju članova suradničkoga tima u takvoj župi skrbit će se, osim župnika, i biskup, bilo neposredno bilo preko posebno zaduženih biskupijskih tijela i službi.

Župni pastoral treba razvijati s prikladnom raznolikošću, razvijajući ponajprije redovite oblike župnoga života, polazeći od župne kateheze djece, mladih i odraslih. S razboritom otvorenošću moguće je koristiti i ugrađivati one naglaske u pastoralu župe što ih donose i pojedine skupine, udruge ili molitvene zajednice, no ipak ne tako da čitava župna zajednica poprimi obilježje nekog od pokreta ili posebnih zajednica.

556 **Vjerničke skupine unutar župne zajednice.** Da bi se pospješili osobniji odnosi u župi, omogućilo vjersko sazrijevanje pojedinih skupina vjernika, potaklo vjerničku zauzetost

¹ CL, br. 34.

² Razrađeni prikaz ovakvoga poimanja župe donosi ŽKPP.

'unutar' i 'izvan' župne zajednice, neka se u župnim zajednicama ustrojavaju vjerničke skupine u skladu s dokumentom HBK »Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program, 2000.« Tako će se u našim prosječnim župnim zajednicama dinamičnije ostvarivati program korjenite obnove³; nadilaziti neosobne odnose i komunikaciju; podizati crkvenu svijest vjernika; pospješiti župnu katehezu odraslih, mladih i djece; postići trajno produbljenje osobnoga iskustva vjere i molitve; podići brojnost i kakvoća sudjelovanja u nedjeljnoj euharistiji te suodgovornost svih vjernika u životu i poslanju Crkve.

Svaka od župnih skupina treba imati vlastiti plan i program djelovanja te raspored sastajanja. Posebno je važno da sve zajednice ostanu sastavni dio župne zajednice, te da ne postanu »župa u župi«. Rad svih župnih skupina treba biti koordiniran u okviru župnog pastoralnog vijeća na čelu sa župnikom. Neka se postojeće skupine vjernika u župi svojim djelovanjem predstavljaju župnoj zajednici te budu otvorene za prihvaćanje novih članova.

557 Prисutnost župnika u filijalama. U dogovoru sa župnim pastoralnim vijećem potrebno je uspostaviti prikladne oblike i učestalost prisutnosti župnika u filijalama kao i angažiranost vjernika same filijale, te suradnju pastoralnih djelatnika i skupina u filijalama s onima u župnom središtu.

558 Međužupna suradnja. Župe unutar pojedinih dekanata pozvane su međusobno se povezivati redovitim i trajnim oblicima suradnje u različitim vidovima redovitog, izvanrednog i prigodnog pastoralnog djelovanja, kao što su trajna izgradnja župnih suradnika, zajednički susreti i kateheze za »posebne« skupine vjernika, prigodne tribine i predavanja, zajedničko glasilo, suradnja s lokalnim medijskim kućama i sl.

Svaka župa neka nastoji istodobno obavješćivati vjernike o značajnijim i izvanrednim događajima u susjednim župama, te poticati na sudjelovanje u njima.

Potrebno je voditi računa da se međužupni pastoral razvija sustavno, s prikladnim dogovorima i odlukama, i na razini dekanata i na razini biskupije, kako osobni afiniteti, bilo pojedinih svećenika, bilo pojedinih vjerničkih skupina, ne bi ostali izolirani pokušaji koji, iako su po svojoj naravi možda hvalevrijedni, ipak nemaju potrebne podloge u zajedničkom planiranju i djelovanju.

Već postojeći pastoralni centri trebaju na prikladan način biti iskorišteni u ostvarenju i razvijanju pastoralnoga djelovanja u pojedinim dekanatima, pa i na razini biskupijskih pastoralnih pothvata.

559 Spajanje postojećih župa. U tijeku sinodskoga hoda započela je preraspodjela župa i dekanata. Na temelju sustavne procjene svih okolnosti neka se, kad se pokaže pastoralno korisnim, nastavi sa započetom preraspodjelom župa, bilo da je riječ o potrebi dijeljenja prevelikih župa, preraspodjeli filijala po župama ili o spajanju male župe s nekom drugom susjednom župom.

Prikladnost i mogućnosti spajanja pojedinih župa te uspostavu jedne nove župe potrebno je uvijek procjenjivati na temelju više kriterija (pastoralnih, personalnih i ekonomskih).

³ Usp. CL, br. 34.

U tom smislu, obveza je župnika i svećenika u pojedinim gradovima i dekanatima, pratiti kretanje broja stanovništva, starosnu dob i migracije, razvojne planove pojedinih općina i gradova te prigradskih naselja, i na temelju toga, procjenjujući stvarne okolnosti, biskupu i Prezbiterskom vijeću predlagati potrebne inicijative i prikladna rješenja.

560 Osnivanje novih župa i područnih pastoralnih centara. Da bi se mogla prihvatiti inicijativa o osnivanju nove župe te da bi ona mogla biti predložena Prezbiterskom vijeću i biskupu, potrebno je predložiti prikladno mjesto stanovanja župnika (bilo trajno bilo privremeno) te osigurati barem minimalne početne prostore za liturgijska i druga okupljanja zajednice.

Velike ili raspršene župe ponekad nije moguće dijeliti tako da se uspostavi nova župa jer za to nema personalnih, ekonomskih, a ponekad niti pastoralnih potreba, ali može biti korisno, osobito u gradskim sredinama, na području pojedinih župa uspostaviti područni pastoralni centar, prikladno opremljen za odvijanje određenih oblika pastoralnoga života. Uspostava takvih područnih pastoralnih centara unutar župe može biti veoma korisna i pridonijeti izgrađivanju župne zajednice kao zajednice zajednica.

561 Obveza početne i trajne formacije za župne suradnike. Da bi mogao vjernicima laicima povjeriti određene suradničke službe, župnik je dužan prethodno skrbiti se o početnoj, a kad je povjerio dužan je voditi brigu i o trajnoj teološko-pastoralnoj i katehetskoj te duhovnoj formaciji župnih suradnika.

562 Biskupijski pravilnik o službama vjernika laika. Biskupijskim pravilnikom o službama vjernika laika, kojega treba donijeti, neka budu precizirane potrebna kvalifikacija, dužnosti i prava te smjernice za volontersku suradnju i uzimanje u radni odnos pojedinih župnih suradnika. Uz to je potrebno također donijeti i smjernice te pravila za njihovu permanentnu stručnu i duhovnu formaciju.

563 Primanje u radni odnos u crkvenoj ustanovi. Za uzimanje neke osobe u radni odnos u crkvenoj ustanovi potrebno je prethodno pismeno, s obrazloženjem, zatražiti, te od biskupa dobiti pismeno dopuštenje.

564 Obveza biskupova mandata za suradnike u župnoj katehezi. Za angažiranje neke osobe u župnoj katehezi (odraslih, djece, mladih), bilo da je riječ o zaposleniku ili o volonteru, potrebno je da župnik za tu osobu prethodno od biskupa pismeno zatraži i dobije mandat.

565 Radi zahtjeva poosobljenoga pristupa u pastoralnom djelovanju potrebno je nastaviti s oblikovanjem više skupina vjernika unutar župne zajednice te s još intenzivnijim usklađivanjem župe s ekleziologijom zajedništva Drugog vatikanskog sabora.

566 U svakoj župi je potrebno planirati pastoralno djelovanje. To znači da i svaka župna skupina treba imati plan i program svoga djelovanja, koji treba odobriti župnik i koji je ukllopljen u pastoralni plan i djelovanje čitave župe.

567 Župnikova je dužnost uspostaviti prikladne oblike pastoralnog i katehetskog djelovanja u sjedištu župe i u filijalama. Pozvan je uskladiti i povezivati rad te angažman u pojedinim filijalama s pastoralnim radom na razini župe.

568 Potrebno je razvijati i međuzupne oblike pastoralnog djelovanja i na razini dekanata i na razini biskupije.

569 Biskupijski pastoralni centar je pozvan biskupu predložiti biskupijski pravilnik o službama vjernika laika. Pravilnikom neka budu precizirane potrebna kvalifikacija, dužnosti i prava te smjernice za volontersku suradnju i uzimanje u radni odnos pojedinih župnih suradnika kao i smjernice te pravila za njihovu permanentnu stručnu i duhovnu formaciju.

570 Župnik je dužan skrbiti se o početnoj i trajnoj teološko-pastoralnoj i katehetskoj te duhovnoj formaciji župnih suradnika.

571 Prije zaposlenja neke osobe u crkvenoj ustanovi treba tražiti i dobiti biskupovo pismeno dopuštenje. Nijednu osobu nije dopušteno zaposliti u crkvenoj ustanovi bez tog dopuštenja.

572 Za angažiranje neke osobe u župnoj katehezi (odraslih, djece, mladih), bilo da je riječ o zaposleniku ili o volonteru, potrebno je da župnik za tu osobu prethodno od biskupa pismeno zatraži i dobije mandat.

b. Župno pastoralno i ekonomsko vijeće

573 *Suodgovorno zajedništvo i dijalog pripadaju samoj naravi i identitetu Crkve. U životu župne zajednice žive i ostvaruju se kroz kanonske strukture suodgovornosti, unutar djelovanja pastoralnog i ekonomskog vijeća. Svrha je pastoralnog vijeća unapređenje pastoralne djelatnosti župe; dok je svrha ekonomskog vijeća pomagati župniku u namicanju potrebnih materijalnih sredstava te u upravljanju župnim vremenitim dobrima.*

Ekonomsko vijeće je obvezatno za svaku župu prema odredbi Zakonika kanonskoga prava⁴. Postojanje pastoralnog vijeća je u župama Đakovačke i Srijemske biskupije postalo obvezatnim odlukom dijecezanskog biskupa još od 1988. godine⁵.

Iako se djelovanje župnih vijeća odvija u dva različita tijela, njihov se rad može i treba uzajamno nadopunjavati i povezivati.

Da bi se ostvarila veća angažiranost vjernika laika i kvalitetnije djelovanje župnih vijeća, čime se unapređuje vjernička suodgovornost u Crkvi i svijest o krsnom poslanju, potrebno je uporno i dosljedno, sve vjernike laike, a posebno članove župnih vijeća, poučavati, poticati i informirati o njihovoj ulozi i poslanju u životu župne zajednice. Pri osnivanju te u konkretnom pastoralnom radu i djelovanju župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća neka se poštuju »Odredbe za župna vijeća u Biskupiji đakovačkoj i srijemskoj«⁶.

574 **Važnost trajne duhovne i teološko-pastoralne formacije članova župnih vijeća.** Da bi uloga župnih vijeća postala prepoznatljivija u župnim zajednicama potrebno je kroz homilije i redovito pastoralno djelovanje s odraslim vjernicima tumačiti opće svećeništvo svih vjernika,

⁴ Usp. ZKP, kan. 537.

⁵ Odluka biskupa Ćirila Kosa od 15. svibnja 1988., br. 981/1988. Odluku je ponovio biskup Marin Srakić okružnicom od 4. lipnja 1997., br. 1100/1997. (usp. VĐSB 125 /1997/ 7-8, str. 487).

⁶ Odredbe su usvojene na sjednici Prezbiterskog vijeća, održanoj 9. svibnja 1988. i potvrđene odlukom biskupa Ćirila Kosa od 15. svibnja 1988., br. 981/1988. (VĐSB 124 /1996/ 5, str. 286-287).

njihovu crkvenost te suodgovornost za ostvarenje Kristove trostruke službe kao i različite službe koje oni mogu preuzeti u župnoj zajednici.

Uz to je potrebno barem povremeno organizirati duhovne obnove i formativne susrete, kroz koje će članovi vijeća postati osjetljiviji za potrebe župe, te za područja koja treba pokrenuti ili obnoviti u župi. Na osobit je način potrebno naglašavati i promicati da se svijest o suradnji utemeljuje i razvija prije svega osobnim kršćanskim angažmanom, te aktivnim i redovitim sudjelovanjem u liturgijskom životu župne zajednice.

575 Ustroj župnog pastoralnog vijeća. Župno pastoralno vijeće u načelu ima četiri odbora: za naviještanje, za liturgiju, za služenje i za izgradnju zajedništva. Pastoralno vijeće na čelu sa župnikom će, vrednujući sastav, potrebe i pastoralne prioritete župe, kad se ukaže potreba, osim četiri navedena odbora, osnovati i druge odbore. Članovi vijeća imaju obvezu biti u jednom od odbora, sudjelovati u njegovu radu te pridonositi i radu ostalih odbora unutar župnog vijeća.

Na svakom od navedena četiri područja života i djelovanja (naviještanje, liturgija, služenje i izgradnja zajedništva) mogu se osnovati i pododbori. Članovi odbora i pododbori su povezani s ostalim župnim suradnicima i animatorima pojedinih župnih skupina.

Članove pastoralnog vijeća treba usmjeravati prema angažmanu u onim odborima koji su bliski njihovim profesionalnim zanimanjima, kako bi se stvarala povezanost crkvene zajednice s ustanovama društvenoga i kulturnoga života.

Potrebno je truditi se oko suradnje i zajedničkog djelovanja pojedinih odbora unutar pastoralnog vijeća, naglašavajući zajedništvo i povezanost svih unutar župne zajednice.

576 Biskupijski ured za promicanje djelovanja župnih vijeća. Unutar Biskupijskog pastoralnog centra neka se što prije ustroji Ured za promicanje djelovanja župnih vijeća. Zadaća je toga Biskupijskog ureda:

- a. praćenje i promicanje rada župnih vijeća;
- b. organiziranje formacije članova župnih vijeća na biskupijskoj razini;
- c. poticanje i podržavanje formacije, susreta i pastoralne suradnje župnih vijeća na međужupnoj razini;
- d. analiza župnih izvješća o djelovanju župnih vijeća;
- e. dorada i prilagodba biskupijskih odredbi o župnim vijećima i o izborima članova župnih vijeća;
- f. obavijesnim sredstvima i biskupijskim glasilima stvarati povezanost između biskupijskih pastoralnih tijela i župnih vijeća, te vijeća svih župa u biskupiji međusobno, brinući se uvijek o prikladnim oblicima i sredstvima za međusobnu komunikaciju članova župnog pastoralnog vijeća (ubuduće ŽPV) međusobno i s biskupijskim ustanovama.

577 Izbor članova župnih vijeća. Izbore za članove ŽPV i župnog ekonomskog vijeća (ubuduće ŽEV) treba obaviti u skladu s biskupijskim uputama za izbor članova župnih vijeća⁷, najkasnije mjesec dana prije isteka mandatnog roka. Vjernicima je potrebno prethodno najaviti mjesto, vrijeme i način izbora članova župnog vijeća, duhovno ih pripremiti i potaknuti na sudjelovanje na izborima.

⁷ Usp. Uputa za izbor župnih vijeća, br. 1250/2005.-ad od 16. kolovoza 2005. (VĐSB 133 /2005/ 9, str. 747-749).

Župnik će sastaviti listu kandidata za izbore članova župnih vijeća posavjetovavši se prethodno sa župnim vikarom, vjeroučiteljima i drugim suradnicima, s dosadašnjim članovima vijeća, te s predstavnicima pojedinih župnih skupina i s pojedinim angažiranim vjernicima s kojima on to smatra uputnim. Među kandidatima za ŽPV neka po mogućnosti budu predstavnici koji djeluju na području naviještanja, liturgije, služenja i izgrađivanja zajedništva, odnosno pojedinih službi i skupina u župi, predstavnici vjerničkih društava te drugih angažiranih župljana iz svih životnih dobi, socijalnih i obrazovnih kategorija te životnih stanja. Pri određivanju broja vijećnika budućeg ŽPV i broja kandidata koje treba izabrati na izborima neka se vodi računa o tome da su članovi ŽPV po službi, osim župnika, i župni vikari te rektori samostanskih crkava s teritorija župe i da u ŽPV trebaju ući barem po jedan predstavnik ustanova posvećenoga života koje žive i djeluju na teritoriju župe (osobito od onih njihovih članova koji su pastoralno angažirani u župi) te barem jedan predstavnik školskih vjeroučitelja koji stanuju na teritoriju župe. Potrebno je voditi računa da broj kandidata na listi bude barem duplo veći od broja članova koje treba birati.

Broj članova ŽPV neka ne bude manji od 6, a po mogućnosti niti veći od 20. Broj članova ŽEV neka se kreće između 4 i 8 osoba.

578 *Potvrda novoizabranih članova župnih vijeća.* O rezultatima izbora članova župnih vijeća župnik treba izvijestiti Biskupski ordinarijat, koji će izdati dekret o potvrdi izbora.

Ako među izabranim članovima ŽPV nema nijednog člana ustanova posvećenog života ili nijednog školskog vjeroučitelja od onih koji žive na teritoriju župe, neka župnik (posavjetovavši se prethodno s onima s kojima to smatra potrebnim) u popis kojega Biskupskom ordinarijatu predlaže na potvrdu uvrsti i po jednog njihovog predstavnika. Župnik može u popis ŽEV uvrstiti također još jednog župljanina, a u popis ŽPV još najviše dvoje župljana, koji nisu bili izabrani, ukoliko on osobno smatra da bi njihovo članstvo u vijeću bilo veoma korisno ili važno za djelovanje vijeća ili za dobrobit župne zajednice.

Izvješću Biskupskom ordinarijatu o izborima ŽPV i ŽEV-a župnik neka priloži i jedan prazan primjerak glasačkog lista s imenima svih kandidata, a u popisu članova vijeća za koje traži potvrdu neka označi članove po izboru vjernika te po njegovu osobnom izboru.

579 *Predstavljanje novoizabranih članova župnih vijeća župnoj zajednici.* Potvrđene članove župnih vijeća treba predstaviti župnoj zajednici. U načelu neka to bude na nedjeljnom euharistijskom slavlju na kojemu će se okupiti i svi potvrđeni vijećnici. Potvrđeni članovi ŽEV dužni su položiti i zakletvu pred župnom zajednicom. Potvrđeni članovi ŽPV mogu prilikom predstavljanja župnoj zajednici izreći svoje obećanje da će nastojati preuzetu službu obavljati svjedočki, odgovorno i savjesno, zauzimajući se za ostvarenje trostrukog Kristovog poslanja kroz život i djelovanje župne zajednice.

580 *Donijeti nove odredbe za župna pastoralna i ekonomska vijeća.* Prezbitersko vijeće neka pripravi nove odredbe za župna pastoralna i ekonomska vijeća, usklađene sa sinodskim izjavama i odlukama. Nove odredbe za župna ekonomska vijeća neka budu usklađene i s važećim financijskim sustavom.

581 *Izvješće o radu župnih vijeća.* Vijeća će jedanput godišnje svojoj župnoj zajednici podnijeti izvješće o svom djelovanju, te predstaviti planove za sljedeće razdoblje.

582 **Suradnja župnih vijeća na međužupnoj razini.** Veoma je korisno poticati i promicati suradnju među članovima župnih pastoralnih te ekonomskih vijeća između susjednih župa i na razini pojedinih dekanata. Ona se može ostvarivati u obliku zajedničkih formativnih programa za članove župnih vijeća, bilo ekonomskih, bilo pastoralnih ili pak pojedinih odbora unutar župnog pastoralnog vijeća. No, zasigurno da će biti plodonosna i suradnja u organiziranju pojedinih pastoralnih programa, susreta, predavanja i sl. za određene skupine vjernika i suradnika na međužupnoj i dekanatskoj razini. Poželjno je da se na razini dekanata izrađuju i godišnji planovi za formaciju članova župnih vijeća i zajedničkih pastoralnih aktivnosti.

Međužupnu suradnju treba razvijati uvažavajući i osobitosti svake župne zajednice, a ona se može razvijati na područjima pastoralnog djelovanja od zajedničkog interesa, kao što su karitativna djelatnost, biblijska formacija, zajednička liturgijska slavlja, hodočašća, kulturni programi, susreti bračnih parova, obitelji, mladih, povezivanje vjernih udruga i pokreta itd.

583 Ekonomsko vijeće je obvezatno za svaku župu prema odredbi općeg prava. Postojanje pastoralnog vijeća u župama Đakovačke i Srijemske biskupije je postalo obvezatnim biskupovom odlukom 1988. godine.

584 Neka se uz postojeće odredbe za župna vijeća⁸ u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji obdržavaju i sljedeći propisi s obzirom na župna vijeća:

- a. Izbore za članove ekonomskih i pastoralnih vijeća treba obaviti u skladu s biskupijskim uputama za izbor članova župnih vijeća⁹, najkasnije mjesec dana prije isteka mandata. Vjernicima je potrebno prethodno najaviti mjesto, vrijeme i način izbora članova župnog vijeća, duhovno ih pripremiti i potaknuti ih na sudjelovanje na izborima.
- b. Broj članova župnog pastoralnog vijeća neka ne bude manji od 6, a po mogućnosti niti veći od 20. Broj članova župnog ekonomskog vijeća neka se kreće između 4 i 8 osoba.
- c. O rezultatima izbora članova župnih vijeća župnik treba izvijestiti Biskupski ordinarijat, koji će izdati dekret o potvrdi izbora.
- d. Potvrđene članove župnih vijeća treba predstaviti župnoj zajednici. U načelu neka to bude na nedjeljnom euharistijskom slavlju, na kojemu će se okupiti i svi potvrđeni vijećnici.
- e. Potvrđeni članovi ekonomskog vijeća dužni su položiti i zakletvu pred župnom zajednicom.
- f. Potvrđeni članovi pastoralnog vijeća mogu prilikom predstavljanja župnoj zajednici izreći svoje obećanje da će nastojati preuzetu službu obavljati svjedočki, odgovorno i savjesno, zauzimajući se za ostvarenje trostrukog Kristovog poslanja kroz život i djelovanje župne zajednice.

585 Unutar Biskupijskog pastoralnog centra neka se što prije ustroji Ured za promicanje djelovanja župnih vijeća.

586 Neka se pripravi nove odredbe za župna pastoralna te za župna ekonomska vijeća, koje će biti usklađene s izjavama i odlukama Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske.

⁸ Odredbe za župna vijeća, VĐSB 124 (1996) 5, str. 286-287.

⁹ Uputa za izbor župnih vijeća, br. 1250/2005.-ad od 16. kolovoza 2005. (VĐSB 133 /2005/ 9, str. 747-749).

c. Župnička služba i svećeničke službe u posebnim područjima pastoralnog djelovanja

587 »Župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe koji vodi pastoralnu brigu za predanu mu zajednicu pod vlašću dijecezanskoga biskupa na čiji je dio u Kristovoj službi pozvan, da za tu zajednicu obavlja službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja u suradnji s drugim prezbiterima ili đakonima i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi.«¹⁰

Shvaćanje službe župnika ne ograničava se nikako samo na pravne vidove njegove službe. Naprotiv, poimanje župničke službe bogato je ekleziološkim i pastoralnim značenjem. Župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe koji vodi pastoralnu brigu za zajednicu. Pod tim vidom, shvaćanje župničke službe nalik je službi biskupa. Kao što je biskup vlastiti pastir biskupije, tako je i župnik vlastiti pastir župe, koji posjeduje sve ovlasti potrebne za vršenje zadaća povjerene mu službe. Župnikova je vlast redovita, tj. ona je po samom pravu povezana s njegovom službom.¹¹ Ta je vlast, bez dvojbe, podložna službi i vlasti dijecezanskoga biskupa.

Na župnom području župnik posjeduje vrlo široku pastoralnu i upravnu vlast. Osnovne su mu službe: naučavanje, posvećivanje i upravljanje. On je odgovoran za vjerski, sakramentalni i bogoslužni život župe. Ipak, u vršenju svoje službe župnik nije i ne smije biti izoliran. U zajedništvu s biskupom, on je i u bratskom zajedništvu s drugim prezbiterima, đakonima i vjernicima laicima, čija mu je suradnja neophodno potrebna. Tako i župnička služba po svojoj naravi treba uvijek afirmirati i unapređivati župu kao zajedništvo kršćanskoga života.

588 **Obveza sjedišta.** Da bi župnik mogao vršiti svoje pastoralne obveze, neophodno je potrebna njegova stalna nazočnost u župi koja mu je povjerena na brigu.¹² Obveza sjedišta je osobna. Nezakonita odsutnost kažnjivo je djelo koje se može kazniti »pravednom kaznom«.¹³ Sjedište treba biti u župnoj kući blizu crkve, budući da to olakšava vršenje svete službe. Ako ima opravdanog razloga, biskup će u dekretu imenovanja ili na drugi način dopustiti da župnik boravi i drugdje.¹⁴ Za izbivanje iz župe do tjedan dana župnik mora obavijestiti dekana, a za izbivanje duže od tjedan dana mora obavijestiti biskupa da bi dobio njegov pristanak.¹⁵

589 **Obveza redovitog slavljenja »mise za narod«.** Župnik je obvezan slaviti misu za narod, i to svake nedjelje i na zapovijedane svetkovine¹⁶. »Misa za narod« temelji se na samoj pastoralnoj službi i predstavlja obvezu koja počinje od dana preuzimanja župe. To je osobna, stvarna i nezastariva teška obveza.¹⁷ U slučaju da je župa ili da su župe povjerene većem broju svećenika (in solidum), oni trebaju zajedničkim dogovorom napraviti raspored prema kojemu će jedan od njih namijeniti misu za narod, a župnik koji se brine za više župa obvezan je namijeniti samo jednu misu za sav narod koji mu je povjeren. Župnik koji nije udovoljio toj obvezi, treba što prije namijeniti za narod toliko misa koliko ih je propustio. U svojoj osobnoj

¹⁰ ZKP, kan. 519.

¹¹ Usp. isto, kan. 131, § 1.

¹² Usp. isto, kan. 533, § 1; kan. 550, §§ 1-2.

¹³ Usp. isto, kan. 1396.

¹⁴ Usp. isto, kan. 533, § 1; kan. 550, §§ 1-2.

¹⁵ Usp. isto, kan. 533, § 2.

¹⁶ Usp. isto, kan. 534, §§ 1-3.

¹⁷ Usp. isto, kan. 388.

knjizi misnih nakana »Liber intentionum« župnik je dužan voditi evidenciju i »misa za narod«.

590 Obveza naviještanja Božje riječi, posvećivanja i upravljanja. Prva obveza župnika je obveza naviještanja Božje riječi. Župnik je obvezan: cjelovito naviještati Božju riječ onima koji se nalaze u župi, tako da budu prikladno poučeni u vjerskim istinama; držati homiliju u nedjelje i zapovijedane blagdane, prilikom slavlja krštenja, ženidbe i prilikom sprovoda ili sprovodne mise; organizirati redovitu župnu katehezu za odrasle, mlade i djecu te i sam pružati katehetsku pouku; podupirati vjernička društva i djela kojima se promiče evanđeoski duh i socijalna pravednost; brinuti za katolički odgoj djece i mladih; te se skrbiti da evanđeoska poruka dopre i do onih koji su odstupili od života po vjeri ili koji ne ispovijedaju pravu vjeru.¹⁸

Župnik ima i obvezu posvećivanja i upravljanja u skladu sa Zakonikom kanonskoga prava¹⁹, i s važećim pozitivnim odredbama Hrvatske biskupske konferencije, biskupa Zagrebačke crkvene pokrajine i dijecezanskim propisima.

Neka promiče suradnju vjernika laika i osoba posvećenog života ukoliko ih ima u župi, priznajući i promičući njihov udio koji imaju u poslanju Crkve. Vjernike će odgajati i usmjeravati da i sami vode brigu za župnu zajednicu, da se djelotvorno osjete članovima čitave biskupije i opće Crkve, te da sudjeluju u djelima kojima se promiče živo crkveno zajedništvo. A na osobit će način poticati i omogućavati ostvarivanje prave crkvene službe bračnih drugova i obitelji.²⁰

591 Župnički ispiti. Da bi netko bio postavljen za župnika treba imati položen župnički ispit, osim ako biskup ne odredi drukčije.²¹ Sposobnost kandidata za župničku službu on može odrediti i na drukčiji način.

592 Podjeljivanje župničke službe. Svaki je prezbiter slobodan biskupu izraziti raspoloživost i spremnost da prihvati pastoralno vođenje bilo koje župe. Isto je tako slobodan – kao osobno mišljenje, iskreno i u dobroj namjeri, te s razboritom odgovornošću, izreći svoj sud, pa i prijedlog o popunjavanju neke župe.

Nakon što je početno saslušao konkretna očekivanja biskupa, kandidat za neku župu trebao bi također izraziti (po mogućnosti i u pisanom obliku) svoje viđenje pastorala na dotičnoj župi kako bi biskup između više zainteresiranih kandidata za istu župu mogao donijeti pravu odluku.

593 Trajnost službe. Župnik ima stalnost u službi i zato se imenuje na neodređeno vrijeme. No, iskustvo pokazuje da je u pravilu bolje i za župu i za župnika ako župnik ne ostane preveliki broj godina u istoj župi. *Dopunske odredbe HBK uz ZKP (1994.)* dopuštaju da biskup iz posebnih razloga može imenovati župnika na određeno vrijeme, ali ne kraće od 6 godina.

¹⁸ Usp. isto, kan. 528, § 1.

¹⁹ Usp. isto, kann. 528, § 2; 529-532; 883, br. 3; 1003, §§ 2-3

²⁰ Usp. KKC, br. 1535; FC, br. 53.

²¹ Usp. ZKP, kan. 521, § 1-3.

Zbog naravi i zahtjevnosti župničke službe, a uzimajući u obzir i stvarni dinamizam osobnog, društvenog i kulturnog života suvremenog čovjeka, ne dirajući u snagu kanonskih zakona, usvaja se *pastoralno načelo o prikladnoj duljini trajanja službe župnika neke župe*. Kao prikladna duljina trajanja službe župnika neke župe, osim zbog osobito važnih razloga, smatra se deset godina.

Nakon što je neki svećenik u službi župnika jedne župe proveo približno deset godina očekuje se da dijecezanski biskup, uzimajući u obzir razložnost usvojenog pastoralnog načela o prikladnoj duljini trajanja župničke službe, u dijalogu sa samim svećenikom-župnikom, a koristeći prikladna sredstva svoje službe, odluči o njegovu premještanju.

Župe u kojima su zbog nekih razloga okolnosti pastoralnog djelovanja otežane (npr. manje zajednice s puno filijala...) prikladno je dodjeljivati relativno mlađim svećenicima, vodeći računa da duljina službe, prihvaćena s jednakim raspoloženjem za velikodušno vršenje službe, bude kraća od uobičajene.

Srijemski dio biskupije potrebno je vrednovati s obzirom na stvarno stanje i mogućnosti pastorala. U obzir treba uzeti činjenicu da su tamo katoličke vjerničke zajednice u dijaspori, te da je za svećeničku službu u tom dijelu biskupije potreban određeni stupanj »misionarskog« pristupa u pastoralu. Svećenike na tom području biskupije moguće je, procjenjujući stvarne okolnosti župe i vrednujući izraženo mišljenje pojedinog svećenika, češće premješati.

594 Primopredaja župničke službe. Dekan je dužan u dogovoru sa župnikom predateljem i primateljem što prije dogovoriti točan dan i sat primopredaje župničke službe. Na primopredaji, uz dekana te župnika predatelja i primatelja sudjeluju i svi članovi župnog ekonomskog vijeća. Obveza je dekana da u suradnji i uz pomoć ostalih navedenih osoba vodi računa o točnosti i preciznosti svih podataka koji se unose u primopredajni zapisnik te da se u primopredajni zapisnik unese sve tražene podatke. Navodi u zapisniku trebaju biti provjereni u svakoj stavci. Da bi primopredajni zapisnik bio valjan, potrebno je da ga, uz dekana te župnike predatelja i primatelja, potpiše i dvije trećine članova župnog ekonomskog vijeća. Po obavljenoj primopredaji dekan odmah dostavlja Biskupskom ordinarijatu četiri primjerka primopredajnog zapisnika na osvrt i odobrenje.

595 Obveza položiti ispovijest vjere na početku preuzimanja župničke službe i javno uvođenje u službu. Župnik je obavezan na početku preuzimanja svoje službe osobno položiti ispovijest vjere pred dijecezanskim biskupom ili njegovim ovlaštenikom.²² To će u načelu učiniti na euharistijskom slavlju pod kojim će biti uveden u župničku službu. Uvođenje u službu je u mjerodavnosti biskupa ili nekog od njega ovlaštenog svećenika, uz održavanje postojećega obreda. Biskup može iz opravdanih razloga, na temelju pismene zamolbe, dati oprost od predviđenog načina uvođenja u službu, te će u tom slučaju istodobno odrediti mjesto i vrijeme polaganja ispovijesti vjere.

Pastoralna razboritost nalaže da svećenik koji je preuzeo službu župnika neke župe nastoji pozitivno vrednovati pastoralni rad svoga prethodnika.

U roku od mjesec dana od preuzimanja službe župnik je dužan sazvati sjednicu ŽPV. Na toj sjednici neka se zajednički analizira pastoralni program župe i uskladi s novim mogućnostima i potrebama povezanim s promjenom župnika.

²² Usp. isto, kan. 833, br. 6.

596 **Župni vikar.** Biskup će, radi potrebe i koristi pastoralnoga života u župi, kad je to potrebno i moguće, imenovati i župnog vikara. Vrijeme službe župnoga vikara treba postaviti tako da ono bude i vrijeme njegove daljnje formacije i učenja, osobito iz iskustva svećenika starijega po dobi i službi. U dekretu njegova imenovanja bit će naznačena i područja njegova djelovanja.²³ Dužnost mu je sudjelovati u župničkoj pastoralnoj službi te ga zamijeniti u slučajevima predviđenim zakonom. Sudjelovanje i suradnja župnog vikara u pastoralnoj brizi za župu mora voditi računa o dva stožera povezivanja, a to su: uloga župnika i dobro župe. Župnik i župni vikar su u službi iste zajednice vjernika, premda s različitim ulogama, skupa su odgovorni u pastoralnoj brizi za župu te stoga moraju raditi u jedinstvu namjera i u tijesnoj suradnji za dobro čitave župe. Župni vikar je nastanjen u župnoj kući i u zajedničkom domaćinstvu sa župnikom, s kojim dijeli troškove nagrade za domaćicu.²⁴

Kako bi stekao dostatno pastoralno iskustvo za samostalnu župničku službu, prezbiter će prije imenovanja župnikom, biti imenovan župnim vikarom.

Župnim vikarima, pa i ostalim, osobito mlađim, svećenicima neka se kad god je to ostvarivo omogući da se u nekom vidu pastorala ili nekoj teološkoj disciplini, dalje obrazuju pohađajući neki poslijediplomski studij. Za tu svrhu bit će potrebno, za neko vrijeme, uvijek u dogovoru s biskupom, prilagoditi pastoralnu službu.

597 **Prirediti i potpisati konvenciju između biskupa i provincijala o povjeravanju ili vođenju već povjerene župe redovničkoj zajednici.** Treba nastojati da se što prije potpišu konvencije između biskupa i pojedinih provincijala o povjeravanju i vođenju župa muškim redovničkim zajednicama. Župe koje su povjerene redovnicima izjednačene su u svim pravima i dužnostima sa svim ostalim župama u biskupijskoj zajednici.

598 **Ukućani u župnom domu.** Župnik ne može primiti na trajni stan nijednu osobu bez prethodnog biskupovog dopuštenja. Ako neku osobu prima na privremeni stan neka o tome obavijesti biskupa, te vodi računa o dobrom glasu osobe koju prima te o vlastitom dobrom glasu. Biskup će preko Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera odrediti visinu doprinosa te osobe za uzdržavanje župne kuće i domaćinstva.

599 **Domaćinstvo župne kuće i uzimanje u radni odnos.** Neka župnik ne uzima nikoga na službu u župnoj kući niti u trajni radni odnos u župi bez prethodnog biskupovog pismenog dopuštenja. Župnik neka vodi računa o poštovanju pravednosti te o zdravstvenom i mirovinskom osiguranju kućanica i drugih osoba uzetih u radni odnos u župi.

Budući da su i službe u župi te vođenje domaćinstva župne kuće sastavni dio života župne zajednice, potrebno je da osobe koje na tom području djeluju, obvezatno sudjeluju na povremenim tečajevima (seminarima) što će ih za njih organizirati Biskupijski pastoralni centar.

600 **Minimum namještaja i pokućstva u vlasništvu župne kuće.** Biskupijsko ekonomsko vijeće neka priredi za raspravu na Prezbiterском vijeću minimum namještaja i pokućstva u vlasništvu župne kuće, potreban za primjereno uređenje župnikova života i župne kuće uopće.

²³ Župni se vikar može postaviti: (1) tako da pridonosi obavljanju sveukupne pastoralne službe za svu župu; (2) za određeni dio župe; (3) za određenu skupinu župljana; (4) da se posveti obavljanju određene zadaće u različitim župama istodobno (usp. ZKP, kan. 545, § 2).

²⁴ Usp. ZKP, kann. 545-552.

Neka se sredstvima župne blagajne postupno u svakoj župi pribavi taj potreban minimum namještaja i pokućstva koje ostaje u trajnom vlasništvu župe.

601 *Prezbiterne službe u posebnim područjima pastoralnog djelovanja.* Nekim se prezbiterima povjeravaju službe profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, sjemenišnih odgojitelja, djelatnika u uredima Biskupijske kurije, koordinacijske pastoralne službe na razini biskupije, služba studentskog, bolničkog, vojnog ili zatvorskeg kapelana; dušobrižnika u hrvatskoj inozemnoj pastvi, duhovnog asistenata (duhovnika) za katoličke udruge i pokrete i druge crkvene službe.

I na »regionalnoj« razini pojedinim prikladnim prezbiterima se uz službu župnika, župnog vikara ili neku drugu službu povjeravaju službe animatora pojedinih područja pastoralnoga djelovanja; duhovnika ili ispovjednika u domu umirovljenika, bolnici, ženskoj redovničkoj zajednici, za posebnu skupinu vjernika. Potrebno je također brinuti se i za prezbitere te za posebne vidove i zahtjeve njihove službe u pastoralu nacionalnih manjina i useljenika.

Već od vremena sjemenišne formacije potrebno je, stoga, gajiti i poticati u budućim prezbiterima duh otvorenosti i za navedene službe te im osiguravati potrebnu formaciju za obavljanje navedenih službi. Neka se istodobno njeguje i misijski duh te gleda da biskupija uvijek ima barem jednoga svećenika, i(li) laika, u pastoralnoj službi u misijskim krajevima.

Trajanje službi u središnjim biskupijskim ustanovama te u ostalim posebnim vidovima pastoralnoga djelovanja, ako nije točno određen mandat, neka se, prema okolnostima, nastoji uskladiti s pastoralnim načelom o trajanju župničke službe.

602 *Biskupski vikar za kler.* Jedan prikladan prezbiter neka bude imenovan biskupskim vikarom za kler, kako bi se više posvetio prezbiterima, bratski ih posjećivao, pratio problematiku s kojom se oni susreću, te razgovarao s njima (s potrebnom diskrecijom) o pitanjima svećeničke duhovnosti i svjedočkog prezbiterijskog života.

Isto tako potrebno je barem na »regionalnoj« razini zadužiti prikladne svećenike koji će kroz neko razdoblje vršiti službu duhovnika vjeroučitelja i kateheta laika određene regije te u suradnji s Biskupijskim katehetskim uredom voditi brigu o trajnoj duhovnoj formaciji vjeroučitelja i kateheta.

603 *Služenje svete mise za preminulog prezbitera Đakovačke i Srijemske biskupije.* Kad umre jedan svećenik inkardiniran u Đakovačku i Srijemsku biskupiju neka svi ostali prezbiteri za pokojnoga brata prikažu jednu svetu misu.

604 Neka se strogo poštuju odredbe Zakonika kanonskog prava koje govore o župi i župnicima, kao što su obveza sjedišta, obveza redovitog slavljenja »mise za narod«, obveza naviještanja Božje riječi, posvećivanja i upravljanja.

605 Kako bi stekao dostatno pastoralno iskustvo za samostalno upravljanje župom, prezbiter se prije imenovanja župnikom imenuje župnim vikarom.

606 Da bi netko bio postavljen za župnika treba imati položen župnički ispit, osim ako biskup ne odredi drukčije. Sposobnost kandidata za župničku službu on može odrediti i na drukčiji način.

607 Zbog naravi i zahtjevnosti župničke službe, uzimajući u obzir i stvarni dinamizam osobnog, društvenog i kulturnog života suvremenog čovjeka, ne dirajući u snagu kanonskih zakona, usvaja se pastoralno načelo o prikladnoj duljini trajanja službe župnika neke župe. Kao prikladna duljina trajanja službe župnika neke župe, osim zbog posebnih razloga radi kojih služba može biti kraća ili duža, smatra se deset godina.

608 Nakon što je neki svećenik u službi župnika jedne župe proveo približno deset godina biskup će, uzimajući u obzir razložnost usvojenog pastoralnog načela o prikladnoj duljini trajanja župničke službe, u dijalogu sa samim župnikom, koristeći prikladna sredstva svoje službe, odlučiti o njegovu premještanju.

609 Kod premještanja obveza je župnika predatelja prije primopredaje dovesti u red cjelokupno župno administrativno uređivanje i ekonomsko poslovanje.

610 Dekan je dužan u dogovoru sa župnikom predateljem i primateljem dogovoriti točan dan i sat primopredaje župničke službe.

- a. Na primopredaji, uz dekana te župnika predatelja i primatelja, sudjeluju i svi članovi župnog ekonomskog vijeća.
- b. Obveza je dekana da u suradnji i uz pomoć ostalih navedenih osoba vodi računa o točnosti i preciznosti svih podataka koji se unose u primopredajni zapisnik te da se u primopredajni zapisnik unesu svi traženi podaci.
- c. Da bi primopredajni zapisnik bio valjan, potrebno je da ga, uz dekana te župnike predatelja i primatelja, potpiše i najmanje dvije trećine članova župnog ekonomskog vijeća.
- d. Po obavljenoj primopredaji dekan odmah dostavlja Biskupskom ordinarijatu četiri primjerka primopredajnog zapisnika.

611 Župnik ima obvezu na početku preuzimanja svoje službe osobno položiti ispovijest vjere pred biskupom ili njegovim ovlaštenikom.

612 U roku od mjesec dana od preuzimanja službe župnik mora sazvati sjednicu župnog pastoralnog vijeća. Na sjednici treba zajednički analizirati pastoralni program župe i uskladiti ga s novim mogućnostima i potrebama povezanim s promjenom župnika.

613 Župe koje su povjerene redovnicima izjednačene su u svim pravima i dužnostima s ostalim župama u biskupijskoj zajednici.

614 Župnik ne smije primiti na trajni stan nijednu osobu bez prethodnog biskupovog dopuštenja. Ako neku osobu prima i na privremeni stan, duže od mjesec dana, dužan je o tome obavijestiti biskupa, te voditi računa o dobrom glasu osobe koju prima te o vlastitom dobrom glasu. Biskup će preko Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera odrediti visinu naknade za osobu koja stanuje u župnom stanu.

615 Neka župnik ne uzima nikoga na službu u župnoj kući niti u trajni radni odnos u župi bez prethodnog biskupovog pismenog dopuštenja. Župnik neka vodi računa o poštovanju pravednosti te o zdravstvenom i mirovinskom osiguranju domaćice i drugih osoba uzetih u radni odnos u župi.

616 **Budući da su i službe u župi te vođenje domaćinstva župne kuće sastavni dio života župne zajednice, potrebno je da osobe koje na tom području djeluju, sudjeluju na povremenim programima trajne formacije što ih za njih organizira Biskupijski pastoralni centar.**

617 **Neka se sredstvima iz župne blagajne pribavi u svakoj župi potreban minimum namještaja i pokućstva, potreban za primjereno uređenje župnikova života i župne kuće uopće, koje ostaje u trajnom vlasništvu župe.**

618 **Kad umre jedan svećenik inkardiniran u Đakovačku i Srijemsku biskupiju neka svi ostali prezbiteri prikažu za pokojnoga brata jednu svetu misu.**

d. Župni ured

619 *Za ostvarivanje života župne zajednice i za njezino prikladno uređenje nezaobilazan je i dio koji se odnosi na poslove upravnoga, tj. administrativnoga djelovanja. Za ovaj je dio uređenja i djelovanja župe u nas uvriježen naziv »župni ured«, a predstavlja zapravo upravni ured župe. Iako u praktičnom ostvarenju njegova djelovanja mogu sudjelovati i druge osobe, prema odredbama općega i krajevnoga prava, o svim upravnim, odnosno administrativnim poslovima, na prvome mjestu skrbi se župnik i on je za njih odgovoran.*

Gotovo sva područja života župe i njezinog pastoralnoga djelovanja svoj trag imaju i na administrativnome području. Upravo stoga, administrativno djelovanje u župi ne treba shvaćati kao područje čiste formalnosti, nego toj obavezi župnik treba pristupiti savjesno i odgovorno.

620 *Prema općem pravu propisane su tri matične knjige koje treba imati župa, a to su matice: krštenih, vjenčanih i umrlih.²⁵ Naša Biskupska konferencija donijela je odredbu da župa, osim matica, mora imati i sljedeće knjige: knjigu katekumena, knjigu potvrđenih, prvopričesnika, upisnik spisa (urudžbeni zapisnik), knjigu kronike župe (spomenicu), knjigu blagajničkog dnevnika, imovnik pokretnina i nekretnina, knjigu primljenih u potpuno zajedništvo Katoličke Crkve, knjigu o stanju duša (Status animarum) ili kartoteku, knjigu o pojedinim zakladnim obvezama, knjigu župnih oglasa, knjigu ženidbenih navještaja, imenik vjeroučenika i vjeronaučni dnevnik rada te knjigu providenih bolesnika.²⁶*

Obveza svakog župnika je da spomenute knjige vodi i brižljivo čuva. U njima ništa ne smije mijenjati ili ispravljati bez izričitog dopuštenja dijecezanskog biskupa, koje se mora naznačiti u samom promijenjenom ili ispravljenom aktu. Izuzimaju se samo čisto materijalne ispravke. Župa ima svoj arhiv, u kojem župnik brižljivo treba čuvati župne knjige, biskupske poslanice, spise o utemeljenju župe, spise koji se odnose na crkvena dobra, inventar nekretnina i dragocjenih stvari, službene dopise itd. Župnik treba, sa svoje strane, paziti da ta građa arhiva ne dođe u ruke nepozvanima.

621 **Rad župnog ureda.** Rad župnog ureda i prisutnost svećenika u njemu trebaju biti organizirani i postavljeni tako da svećenik prima vjernike u župnom uredu prije svega kao

²⁵ Usp. ZKP, kan. 535, § 1.

²⁶ Usp. Službene vijesti HBK, 1/2001. (14), str. 14-21; Okružnica biskupa Marina Srakića br. 642/2000-ad od 5. prosinca 2000. (VĐSB 128 /2000/ 12, str. 856).

pastir, omogućujući im potreban duhovni savjet i razgovor. Župnik koji upravlja s više župa treba imati određeno vrijeme uredovanja u svakoj od njih.

Na ulazu u župni ured trebaju biti istaknuti uredovno vrijeme te telefonski broj na koji se vjernici mogu javiti u hitnim slučajevima. Budući da je ponedjeljak dan za svećeničke susrete i odmor, župni ured toga dana može biti i zatvoren, osobito ondje gdje nema posebnog administratora.

622 Služba administratora u župnom uredu. Prije stalnog zaposlenja ili angažiranja administratora u župnom uredu uz određeni redoviti honorar, potrebno je dobiti prethodno biskupovo pismeno dopuštenje. Župnik se treba brinuti da administrator u župnom uredu bude osposobljena i susretljiva osoba, da po mogućnosti ima završen barem Institut za teološku kulturu i da sudjeluje na oblicima trajne izgradnje u dekanatu i u biskupiji koji se organiziraju za te osobe.

623 Trajna izgradnja za administratore u župnom uredu. Pod vodstvom Biskupijskog pastoralnog centra potrebno je organizirati redovite oblike trajne duhovne i stručne formacije za administratore u župnim uredima, uključujući i, danas osobito potrebnu, informatičku izobrazbu za suradnike koji rade u župnim uredima.

624 »Obiteljska knjižica«. Radi lakšeg administrativnog poslovanja, neka se župnik pobrine da svaka obitelj u njegovoj župi dobije tzv. »obiteljsku knjižicu« sa svim relevantnim podacima o članovima pojedine obitelji. Biskupijski pastoralni centar treba sadržajno i grafički prilagoditi tu knjižicu zahtjevima suvremenog pastoralnog djelovanja.

625 Tehnička pomagala. Župa neka postupno, ako još nema, nabavi za župni ured osobno računalo i uspostavi internetsku vezu, nabavi pisač, stroj za fotokopiranje, te osigura mogućnost slanja i primanja faksa. U skladu sa svojim potrebama i mogućnostima neka si osigura i druga tehnička pomagala (LCD projektor, digitalni fotoaparat i sl.).

Na razini biskupije potrebno je načiniti jedinstveni umreženi računalski (kompjutorski) program, s bazom podataka koju će moći koristiti svaka župa na području biskupije, a i u perspektivi povezivanja na razini cijeloga područja HBK. Podatke iz tzv. parica s područja biskupije potrebno je obraditi i učiniti dostupnim u računalskom sustavu.

626 Obveza čuvanja župnog arhiva i župnih knjiga. Župnik je pozvan skrbiti se o župnim knjigama, arhivu i župnoj knjižnici u skladu s Pravilnikom HBK o crkvenim maticama i drugim uredskim knjigama te uredbom HBK o crkvenim arhivima i dijecezanskim propisima.²⁷ Ako župa nije u mogućnosti osigurati prikladno čuvanje starijih župnih knjiga, arhiva, starijih knjiga u župnoj knjižnici i sl. neka ih na čuvanje povjeri Središnjem biskupijskom arhivu ili Središnjoj biskupijskoj knjižnici. Pored zapisnika o primopredaji, ondje će biti označeno tko je građu poklonio, odnosno dao na čuvanje i kome ona pripada.

627 Snimanje, čuvanje i dostavljanje fotografija Biskupijskom fotoarhivu. Župnici i druge odgovorne osobe u crkvenim ustanovama neka odmah za arhiv župe, odnosno ustanove kojoj su na čelu, te za Biskupijski fotoarhiv snime sve crkve, kapele, križeve, pilove, župni dom,

²⁷ Vidi Pravilnik HBK o crkvenim maticama i drugim uredskim knjigama (VĐSB 130 /2002/ 9, str. 536-540) i Uredba HBK o crkvenim arhivima (VĐSB 130 /2002/ 9, str. 541-543) koji su u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji stupili na snagu odredbom biskupa Marina Srakića br. 1644/2001-ad od 19. srpnja 2002.

pastoralne i sve druge crkvene građevine s njihovim karakterističnim detaljima, kao i svu drugu pokretnu i nepokretnu imovinu u njihovu vlasništvu koja ima povijesnu, kulturnu ili umjetničku vrijednost (oltari, kaleži, monstrance, paramenti, drugi inventar). Isto tako neka povremeno, a osobito kad se nešto u župi ili crkvi preuređuje, gradi, nabavlja ili događa, takve promjene fotografiraju. Jedan komplet fotografija neka pohrane u župni arhiv, a drugi dostave fotoarhivu u Biskupskom ordinarijatu. Na poleđini svake fotografije treba kratko napisati sadržaj fotografije, mjesto i datum fotografiranja te ime fotografa. Uz fotografiranje, sve važnije događaje treba odmah zabilježiti i u župnu spomenicu. Neka svaki prezbiter i đakon i dalje za biskupijski fotoarhiv (odnosno »osobnik«) odmah poslije ređenja pošalje svoju osobnu fotografiju, a svakih desetak godina neka dostavi novu, aktualnu.

628 **Prijepis matičnih župnih knjiga, tzv. «parice».** Župnik je dužan Biskupijskoj kuriji svake godine do kraja siječnja, preko dekanatskoga ureda, dostaviti autentični prijepis matičnih knjiga, tj. parica, svoje župe.²⁸

629 **Godišnji pastoralni izvještaj župe.** Župnik treba svake godine do kraja siječnja, preko dekanatskoga ureda, Biskupijskoj kuriji dostaviti godišnji pastoralni izvještaj. Uz podatke koje traže rubrike, župnik može priložiti i druge podatke koje smatra važnima za župu u dotičnoj godini.

630 **Primopredaja župe.** Kod premještaja župnika obveza je da župnik-predatelj dovede u red matice i druge crkvene knjige, tj. cjelokupno župno administrativno uređivanje i ekonomsko poslovanje u svojoj dosadašnjoj župi.

631 **Vođenje župne administracije je prije svega obveza župnika. On može dio tih poslova povjeriti i drugim osobama. No, uvijek je potrebno osigurati i vrijeme u koje će župnik primati vjernike te im biti na raspolaganju i kao pastir za duhovni savjet i razgovor. Župnik koji upravlja s više župa treba imati određeno vrijeme uređivanja u svakoj od njih.**

632 **Na ulazu u župni ured trebaju biti istaknuti uredovno vrijeme te telefonski broj na koji se vjernici mogu javiti u hitnim slučajevima. Budući da je u načelu ponedjeljak dan za svećeničke susrete i odmor, župni ured toga dana može biti i zatvoren, osobito ondje gdje nema posebnog administratora.**

633 **Prije stalnog zaposlenja ili honorarnog angažiranja administratora u župnom uredu, potrebno je dobiti prethodno pismeno biskupovo dopuštenje.**

634 **Biskupijski pastoralni centar je pozvan voditi brigu i o trajnoj izgradnji župnih administratora i ostalih suradnika u župnom uredu, a njihova je obveza sudjelovanje u takvim oblicima trajne izgradnje.**

635 **Neka se župnik pobrine da svaka obitelj u župi dobije svoju »obiteljsku knjižicu«. Biskupijski pastoralni centar treba sadržajno i grafički prilagoditi tu knjižicu zahtjevima suvremenog pastoralnog djelovanja.**

636 **Župa neka nabavi za župni ured osobno računalo, a u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima i druga tehnička pomagala.**

²⁸ Vidi *Pravilnik HBK o crkvenim maticama i drugim uredskim knjigama*, čl. 14 (VĐSB 130 /2002/ 9, str. 537).

637 Osobita obaveza župnika je voditi župne knjige i ažurirati župnu spomenicu te čuvati župni arhiv i župnu knjižnicu.

638 Župnici i druge odgovorne osobe u crkvenim ustanovama imaju obvezu snimati pokretnu i nepokretnu imovinu te sva značajnija događanja, čuvati fotografije te kopiju fotografija redovito slati i biskupijskom fotoarhivu. Sve važnije događaje treba odmah zabilježiti i u župnu spomenicu.

639 Župnik je dužan Biskupijskoj kuriji svake godine do kraja siječnja, preko dekanatskoga ureda, dostaviti autentični prijepis matičnih knjiga, tj. parica, svoje župe.

640 Župnik će svake godine do kraja siječnja, preko dekanatskoga ureda, Biskupijskoj kuriji dostaviti godišnji pastoralni izvještaj. Uz podatke koje traže rubrike, župnik može priložiti i druge podatke koje smatra važnima za župu u dotičnoj godini.

Međužupna povezanost na dekanatskoj razini

641 *Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska potaknula je u etapi biskupijskoga savjetovanja, među ostalim, šire promišljanje o preustroju granica postojećih i o osnivanju novih župa i dekanata na području Đakovačke i Srijemske biskupije. Na kraju toga promišljanja, pošto je saslušao mišljenje Prezbiterskog vijeća i Zbora savjetnika, Dijecezanski biskup izdao je dekret o preustroju župa po dekanatima i osnivanju novih dekanata.²⁹ Tako na području Biskupije trenutno postoji 180 župa povezanih u 19 dekanata, od kojih je 16 na području Slavonije i 3 na području Srijema.*

Iako se ukazuje potreba i međudekanatske suradnje te povezivanja više susjednih dekanata na određenim područjima pastoralnoga djelovanja, te se takva suradnja i povezivanje već prigodno ili redovito ostvaruju (osobito oko većih gradova koji su prirodna središta jednoga kraja, kao što su to Osijek, Slavonski Brod, Vinkovci), do sada nismo došli do jasnoće o kanonskom obliku takvog povezivanja.

Uz Srijemski vikarijat (kojemu pripadaju Srijemskomitrovački, Petrovaradinski i Zemunski dekanat), u pripremi je i službeno osnivanje Biskupskog vikarijata u Osijeku.

642 **Pravilnik o dekanskoj službi.** Postojeći pravilnik dekanske službe³⁰ neka se doradi i uskladi sa sinodskim odlukama.

643 **Postupak imenovanja dekana.** Kad je u jednom dekanatu potrebno imenovati dekana radi isteka mandata ili radi nekog drugog razloga, Biskupski ordinarijat će zamoliti dekana kojemu istječe mandat, zapisničara ili kojeg drugog prezbitera da sazove sve prezbitere koji imaju pastoralni dekret u dekanatu kako bi biskupu predložili imena trojice prezbitera iz dekanata za imenovanje jednoga od njih dekanom. Do imena koje će predložiti biskupu doći će tajnim glasovanjem, zaokruživanjem triju imena na unaprijed pripremljenim listićima sa svim imenima prezbitera s pastoralnim dekretom u dekanatu, koji uz to imaju i najmanje tri godine svećeništva. Ista osoba može obnašati službu dekana u istom dekanatu kroz najviše

²⁹ Vidi dekret biskupa Marina Srakića o preustroju župa po dekanatima i osnivanju novih dekanata, br. 1432/2004. od 21. rujna 2004. (VĐSB 132 /2004/ 9, str. 694).

³⁰ *Pravilnik dekanske službe* od 15. siječnja 1999., br. 346/1999 (VĐSB 127 /1999/ 2, str. 142-143).

dva uzastopna mandata. Zaduženi za postupak predlaganja, biskupu će pismeno dostaviti imena trojice prezbitera koji su dobili najviše glasova, naznačivši uz svako ime i broj dobivenih glasova.

Dekana imenuje biskup na mandat od pet godina. Biskup će razmotriti prijedloge svećenika iz dekanata, ali je slobodan imenovati bilo kojeg prezbitera za dekana. Dekan ne mora imati pastoralnu službu u dekanatu. Dijecezanski biskup može, zbog opravdanog razloga, prema svojem razboritom sudu, dekana slobodno ukloniti sa službe.

644 Bilježnik dekanata. Bilježnika dekanata, na prijedlog dekana, biraju prezbiteri koji imaju pastoralni dekret u dekanatu. Za bilježnika dekanata može biti izabran svaki prezbiter koji tajnim glasovanjem dobije natpolovičnu većinu glasova. Imenovanjem novog dekana bira se i novi bilježnik dekanata. U slučaju spriječenosti dekana i u razdoblju do imenovanja novoga dekana, njegovu službu preuzima bilježnik dekanata.

645 Dužnosti i prava dekana. Dekan ostvaruje svoju službu u skladu s kan. 555, §§ 1-4 i Biskupijskim pravilnikom dekanske službe.³¹

646 Dekanske vizitacije župa u dekanatu. Dekan je dužan svake godine jednom pohoditi sve župe u svom dekanatu.³² Dekanska vizitacija izostaje samo one godine kad u kanonski pohod dolazi biskup. Župnik će za dekansku vizitaciju za pregled pripremiti sve prostorije, mjesta, knjige, račune, katehetske imenike i sve predmete o kojima je riječ u zapisniku. Poželjno je i korisno da župnik barem pojedine dijelove zapisnika popuni u suradnji sa župnim pastoralnim i ekonomskim vijećem.

Dekan će na vizitaciju doći u prethodno dogovoreni dan i sat te će sa župnikom pažljivo proći i popuniti čitav zapisnik te pregledati sve ono o čemu je riječ u zapisniku. Uz pojedine točke zapisnika dekan će unijeti i svoje eventualne dodatke, opaske i primjedbe. Kao potvrdu pregleda potpisat će sve knjige i udariti pečat dekanatskog ureda.

Poželjno je da se dekan prigodom dekanske vizitacije susretne i s članovima oba župna vijeća, odvojeno ili barem zajedno, s kojom drugom skupinom suradnika ili katehetskom skupinom vjernika, te da u program dekanske vizitacije bude uključen i liturgijski susret sa svim vjernicima ili barem jednom skupinom.

O izvršenoj vizitaciji ili o eventualnom opravdanom izostanku iste dekan će u pisanom obliku izvijestiti Biskupski ordinarijat.

647 Drugi dekanski pohodi župama dekanata. Dekanska obaveza pohađati župe dekanata ne iscrpljuje se godišnjom dekanskom vizitacijom župa u dekanatu. Dekan će se nastojati odazvati pozivima župnika i drugih odgovornih osoba u crkvenim ustanovama na području dekanata da predsjedava ili da sudjeluje u euharistijskim i drugim liturgijsko-molitvenim slavljinama kad god za to bude zamoljen. Nastojat će češće pohoditi župe i druge crkvene ustanove te prezbitere na području svojega dekanata, a osobito u sljedećim prigodama:

- a. župna i druga slavlja kao što su patron župe ili ustanove, duhovna obnova, misije i sl.;
- b. imendan, bolest i bolničko liječenje župnika ili župnog vikara, smrtni slučaj u njihovoj bližjoj rodbini;

³¹ Pravilnik dekanske službe od 15. siječnja 1999., br. 346/1999 (VĐSB 127 /1999/ 2, str.142-143).

³² Usp. ZKP, kan. 555, § 1, br. 3 i § 4.

- c. zgode u kojima je biskup prisutan u pojedinim župama i ustanovama na području dekanata;
- d. uvođenje u župničku službu, mladomisničko slavlje, ređenje, slavlje redovničkih zavjeta, potvrde i sl.;
- e. prigodom osobitih pastoralnih i drugih događanja te u drugim zgodama prema procjeni dekana.

648 **Druge dužnosti i prava dekana.** Kako bi dekan mogao vjerodostojno vršiti svoju dekansku službu i uživati potreban autoritet, potrebno je da bude primjeren drugim prezbiterima te vjernicima u dekanatu.

Uz dužnosti i prava dekana predviđene kan. 555, §§ 1-4 i Biskupijskim pravilnikom dekanske službe, dekan je pozvan koordinirati uzajamnu pastoralnu pomoć i zamjene prezbitera u dekanatu te skrbiti se o uzajamnoj pastoralnoj solidarnosti kako bi se svim svećenicima u dekanatu osigurala mogućnost sudjelovanja na trajnoj duhovnoj i teološko-pastoralnoj formaciji prezbitera u skladu s biskupijskim propisima³³, mogućnost odlaska na godišnji odmor, zamjena za vrijeme bolesti ili opravdane odsutnosti iz župe do sedam dana. Dekan je dužan obavijestiti Biskupski ordinarijat o bolesti i bolničkom liječenju bilo kojeg prezbitera iz dekanata. Ukoliko nije moguće unutar dekanata osigurati zamjenu za odsutnoga, dekan će za pomoć zamoliti Biskupski ordinarijat.

Obveza dekana je također dva puta godišnje sazvati sve klerike koji imaju pastoralni dekret u dekanatu, rektore crkava i poglavare muških ustanova posvećenoga života s područja dekanata na dekanatsku koronu. Pozvan je skrbiti se o ostvarivanju biskupijskih smjernica i odredbi na području dekanata, po potrebi sazivati i druge pastoralne susrete prezbitera te određenih skupina suradnika i vjernika radi koordinacije pastoralnoga rada i unapređenja pastoralnoga djelovanja u dekanatu. Dužan je također organizirati redovite mjesečne rekolekcije prezbitera u skladu s biskupijskim odredbama. Ako ih nije moguće organizirati u dekanatu, dužan je, na temelju prethodnog dogovora sa susjednim dekanima, prezbitere iz svoga dekanata pismeno obavještavati o mjestu i vremenu svećeničkih rekolekcija u susjednim dekanatima.

Dekan će nastojati osluškiivati pastoralne potrebe te nastojati unapređivati i promicati pastoralno djelovanje u dekanatu, iznoseći pastoralne prijedloge i inicijative prezbiterima i drugim nositeljima crkvenih službi u dekanatu te Biskupijskom pastoralnom centru i biskupu. U slučaju određenih poteškoća u dekanatu, grubog ili učestalog kršenja službe onih kojima su službe povjerene ili učestalog (osobito neopravdanog) izostanka s obaveznih susreta, dekan će nastojati (poštujući dobar glas sviju, diskreciju i pravila bratske opomene) na prikladan način pomoći da se te poteškoće nadiđu ili riješe. No, ukoliko mu to ne polazi za rukom, dužan je na vrijeme posavjetovati se s biskupom.

U slučaju dvojbe u pastoralnom djelovanju ili napetosti s vjernicima, župnik će se najprije savjetovati s dekanom, a potom ako je potrebno i s biskupom. Vjernici se također u slučajevima nezadovoljstva ili napetosti, koje ne uspijevaju riješiti sa svojim župnikom, za savjet ili utok trebaju najprije obratiti dekanu, a dekan će se poslije razgovora sa župnikom, ako je potrebno, za mišljenje i savjet obratiti biskupu.

³³ Usp. ZKP, kan. 279, § 2.

649 **Dekanska konferencija.** Zbor svih dekana u biskupiji tvori Dekansku konferenciju. Biskup je saziva prema potrebi, a najmanje jedanput godišnje.

650 **Međudekanatski pastoralni centri.** U tri središta koja, zbog prirodnog kretanja stanovništva prema većim gradovima, tvore i prirodne pastoralne cjeline međudekanatskog karaktera (Osijek, Slavonski Brod i Vinkovci/Vukovar) potrebno je osposobiti regionalne pastoralne centre, koji mogu primiti veći broj osoba na različite jednodnevne formativne susrete (npr. susreti obitelji, mladih, ministranata, pjevačkih zborova, formativni susreti članova ŽPV-a i ŽEV-a i sl.). U tom smislu nastojat će se izgraditi ili na drugi način osigurati potrebni prostori.

U pastoralnom centru u Petrovaradinu, u kojem privremeno boravi pomoćni biskup i generalni vikar za Srijem, treba i nadalje razvijati već započete oblike pastoralnih susreta na razini čitavoga Srijema te postojeće prostore pretvoriti u regionalni pastoralni centar i dom za duhovne obnove različitih skupina vjernika s područja Srijemskog vikarijata. Ako je moguće, prostori se mogu otvoriti i vjernicima susjednih biskupija.

651 **Sjedište Srijemskog vikarijata u Srijemskoj Mitrovici.** Neka se što je moguće prije osigura zgrada za sjedište Srijemskog vikarijata u Srijemskoj Mitrovici, gdje treba biti i rezidencija generalnog vikara s posebnim ovlastima za Srijem.

652 **Postupak imenovanja dekana i bilježnika dekana određen je Pravilnikom dekanske službe³⁴.**

653 **Uz postojeće odredbe o dužnostima i pravima dekana u Zakoniku kanonskog prava i biskupijskom Pravilniku dekanske službe, neka se obdržavaju i sljedeće odredbe:**

- a. Dekan dolazi na svoju godišnju vizitaciju pojedinoj župi dekanata u prethodno dogovoreni dan i sat te sa župnikom pažljivo prolazi i popunjava čitav zapisnik i pregledava sve ono o čemu je riječ u zapisniku. Uz pojedine točke zapisnika dekan unosi i svoje eventualne dodatke, opaske i primjedbe.
- b. Dekan na dekanskoj vizitaciji, kao potvrdu pregleda, treba potpisati sve knjige i na njima udariti pečat dekanatskog ureda.
- c. Poželjno je da se dekan prigodom dekanske vizitacije susretne i s članovima oba župna vijeća, odvojeno ili zajedno, te s kojom drugom skupinom suradnika ili katehetskom skupinom vjernika.
- d. Dekanska vizitacija izostaje one godine kad na kanonski pohod dolazi biskup. O obavljenoj vizitaciji i o eventualnom opravdanom izostanku dekanske vizitacije dekan treba u pisanom obliku izvijestiti Biskupski ordinarijat.
- e. Obveza je dekana dva puta godišnje sazvati sve klerike koji imaju pastoralni dekret, rektore crkava i poglavare muških ustanova posvećenoga i apostolskoga života s područja dekanata na dekanatsku koronu.
- f. Dekan organizira i redovite mjesečne rekolekcije prezbitera. Ako ih nije moguće organizirati u dekanatu, dužan je, na temelju prethodnog dogovora sa susjednim dekanom, prezbitere iz svoga dekanata pismeno obavještavati o mjestu i vremenu svećeničkih rekolekcija u susjednom dekanatu te ih pozvati na sudjelovanje.
- g. Dekan se skrbi o ostvarivanju biskupijskih smjernica i odredbi na području dekanata. Osluškuje pastoralne potrebe te nastoji unapređivati i promicati pastoralno djelovanje u

³⁴ Vidi VĐSB 127 (1999) 2, str. 142-143.

dekanatu, iznoseći prijedloge i inicijative prezbiterima i drugim nositeljima crkvenih službi, Biskupijskom pastoralnom centru i biskupu.

- h. Radi koordinacije pastoralnoga rada i unapređenja pastoralnoga djelovanja u dekanatu, dekan po potrebi saziva pastoralne susrete prezbitera te određenih skupina suradnika ili ostalih vjernika.
- i. U slučaju određenih poteškoća unutar dekanata, grubog ili učestalog kršenja službe onih kojima su službe povjerene ili učestalog (osobito neopravdanog) izostanka s obaveznih susreta, dekan je dužan nastojati (poštujući dobar glas sviju, diskreciju i pravila bratske opomene) na prikladan način pomoći da se te poteškoće nadiđu ili riješe. No, ukoliko mu to ne polazi za rukom, pozvan je na vrijeme posavjetovati se s biskupom.

654 U slučaju dvojbi u pastoralnom djelovanju ili napetosti s vjernicima, župnik se najprije savjetuje s dekanom, a potom ako je potrebno i s biskupom. Neka se vjernici u slučajevima nezadovoljstva ili napetosti, koje ne uspijevaju riješiti sa svojim župnikom, za savjet ili utok obraćaju najprije dekanu, a dekan će se poslije razgovora sa župnikom, ako je potrebno, za mišljenje i savjet obratiti biskupu.

655 Zbor svih dekana u biskupiji tvori Dekansku konferenciju. Biskup je saziva prema potrebi, a najmanje jedanput godišnje.

656 Postojeći pravilnik dekanske službe neka se doradi i uskladi s odlukama Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske.

657 U tri regije na području biskupije (osječkoj, slavonskobrodskoj i vinkovačkoj) potrebno je postupno osigurati međudekanatske pastoralne centre. U tom smislu nastojat će se izgraditi ili na drugi način osigurati potrebni prostori.

658 Neka se što je moguće prije osigura zgrada za sjedište Srijemskog vikarijata u Srijemskoj Mitrovici, u kojoj će biti i rezidencija generalnog vikara s posebnim ovlastima za Srijem.

659 Neka se što je moguće prije pobrine za zgradu za sjedište Biskupskog vikarijata i biskupsku rezidenciju u Osijeku.

Središnji biskupijski sustav

660 *Biskupija, kao jedan od primarnih oblika partikularne Crkve, u punom smislu označava i ostvaruje Crkvu kao uređenu zajednicu. Ona je »dio Božjega naroda koji se povjerava na pastoralnu brigu biskupu u suradnji s prezbiterijem, tako da, prianjajući uza svoga pastira koji ga po evanđelju i euharistiji sabire u Duhu Svetome, tvori partikularnu Crkvu u kojoj uistinu jest i djeluje jedna, sveta, katolička i apostolska Kristova Crkva«³⁵.*

U središtu života biskupijske Crkve, kao princip njezina jedinstva i okupljanja, označujući ujedno i njezinu vezu sa sveopćom Crkvom, stoji biskup, kojemu pripada »redovita, vlastita i neposredna vlast koja se zahtijeva za vršenje njegove pastoralne službe«³⁶.

No, da bi vršenje službe biskupa moglo biti djelotvorno, i Crkvi đakovačkoj i srijemskoj potrebna je vrlo široka struktura suodgovornosti.

a. Biskupijski pastoralni sustav

661 *Biskupija đakovačka i srijemska ima veoma pozitivnih iskustava u organiziranom i planiranom pastoralnom radu. No, valja ipak priznati da je proces tek započet i da mu je potreban novi zamah za nove aktivnosti i planove. Kroz sinodski hod došlo se do uvjerenja da samo organizirani, timski i planski pastoralni rad, koji u isto vrijeme duboko doživljava povjerenje u djelovanje milosti, ima svoju budućnost. Crkveni dokumenti pozivaju na apostolsku zauzetost sve vjernike, zaređene, zavjetovane i posvećene sakramentima Crkve, koji će preko različitih vijeća, ureda i odbora organizirano vršiti svoju službu u Crkvi.³⁷ O tome je našoj biskupijskoj zajednici progovorio i papa Ivan Pavao II. prigodom svoga apostolskoga pohoda 7. lipnja 2003., u homiliji na euharistijskom slavlju u Osijeku: »Dragi vjernici svjetovnjaci, muževi i žene, pozvani ste velikodušno preuzeti na sebe svoj dio odgovornosti za život crkvenih zajednica kojima pripadate. Lice župâ, mjesta prihvaćanja i poslanja, ovisi također o vama. Vi ste – kao dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe (usp. Lumen gentium, 34-36), te obogaćeni darovima Duha – osposobljeni pružati svoj doprinos na području bogoštovlja i vjerske pouke te u promaknuću raznovrsnih misijskih i karitativnih djela. Ni jedan krštenik ne može ljenčariti!«*

U tom duhu ide i traženje novih te prikladno oživljavanje dosadašnjih pokušaja u sustavnome oblikovanju pastoralnog djelovanja u našoj biskupiji:

- a. na razini prosuđivanja i predlaganja: Biskupijsko pastoralno vijeće, koje u našoj biskupiji do sada nije bilo uspostavljeno;*
- b. na razini provođenja i ostvarivanja: Pastoralni odsjek biskupijske kurije – Biskupijski pastoralni centar.*

662 **Biskupijski pastoralni centar.** Na razini ostvarivanja pastoralnoga poslanja te ostvarenja pastoralnih inicijativa i smjernica u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji, na razini biskupije, već djeluje Pastoralni odsjek Biskupijske kurije. Zbog već usvojene terminologije u našoj Biskupiji, on će i dalje djelovati pod imenom Biskupijski pastoralni centar (ubuduće BPC).

³⁵ ZKP, kan. 369; CD 11a.

³⁶ Usp. isto, kan. 381.

³⁷ Usp. AA, br. 26; SC, br. 45. 126.

Biskupijski pastoralni centar sa svojim odjelima i uredima pozvan je ostvarivati pastoralne prijedloge i planove na razini biskupijske zajednice, vezujući svoj program uz smjernice i savjete Biskupijskog pastoralnog vijeća. BPC koordinira sve akcije koje dotiču župne zajednice, različite dobne i »posebne« skupine vjernika, vjerničke pokrete i udruge te cjelokupno pastoralno djelovanje.

663 Biskupijsko pastoralno vijeće. Biskupijskom pastoralnom centru se povjeravaju predradnje kako bi se što prije moglo osnovati Biskupijsko pastoralno vijeće u kojem će, prema kanonskim odredbama i stvarnim prilikama u biskupiji, biti zastupljeni svi njezini članovi: vjernici laici, redovnici/ce i prezbiteri iz različitih župa i dekanata, te predstavnici vjerničkih društava i pokreta. Među članovima Biskupijskog pastoralnog vijeća (ubuduće BPV) trebali bi biti i voditelji pojedinih odjela BPC-a.

664 Odbori za pojedina pastoralna područja unutar Biskupijskog pastoralnog vijeća. Radi učinkovitijeg rada potrebno je osnivanje odbora unutar BPV. Za sada se uputnim čini osnivanje sljedećih odbora: biskupijsko katehetsko vijeće, odbor za brak i obitelj, odbor za pastoral mladih, odbor za liturgiju i crkvenu glazbu, odbor za ministerijalne službe i članove posvećenog života, odbor za svećenička i redovnička zvanja, odbor za pastoral bolesnika, odbor za vjerničke udruge, odbor za caritas, odbor za ekumenizam, odbor za promicanje župnog pastora, odbor za medije. Prema potrebi mogu se povezivati i preustrojavati postojeći te ustrojavati i novi odbori.

665 Statut Biskupijskog pastoralnog vijeća. Biskupijski pastoralni centar se treba pobrinuti da Biskupijsko pastoralno vijeće što prije poslije svoga ustroja i imenovanja njegovih članova priredi i biskupu predloži svoj statut.

666 Voditelj i Tajništvo Biskupijskog pastoralnog centra. Biskup imenuje jednoga od prezbitera za voditelja BPC-a. Kako je zadaća BPC-a sustavno razrađivati, pratiti i koordinirati ostvarivanje pastoralnoga djelovanja u biskupijskoj zajednici, prikladno je za voditelja BPC-a odrediti biskupskoga vikara za pastoral. Za kvalitetan rad BPC-a potrebno je u Tajništvu imati stalno uposlenu osobu u službi tajnika BPC-a. Ukoliko je potrebno, tajniku mogu povremeno ili trajno biti pridružene i druge osobe. Biskup, u uskoj suradnji s Tajništvom BPC-a i njegovim voditeljem ili biskupskim vikarom za pastoral, donosi konkretne odluke i odredbe, te određuje akcije za pastoralni rad unutar biskupijske zajednice.

667 Pravilnik Biskupijskog pastoralnog centra. Za sustavno i trajno djelovanje BPC-a potrebno je izraditi pravilnik, s opisom strukture i djelovanja BPC-a. Broj tijela unutar BPC-a i njihovo strukturiranje potrebno je prilagođavati stvarnim prilikama i mogućnostima te s odborima Biskupijskog pastoralnog vijeća. Pojedini odjeli unutar BPC-a u sebi ujedinjuju rad više srodnih tijela. Povjerenici za pojedina područja pastoralnoga rada mogu radi unapređenja pastoralnoga djelovanja predlagati osnivanje povjerenstava. Povjerenici i njima pridruženi suradnici u povjerenstvima ostvaruju pastoralne smjernice i odluke Biskupijskog pastoralnog vijeća na čelu s biskupom. U neka tijela BPC-a potrebno je uključiti i druge stručne osobe za čijim se doprinosom osjeća potreba u pastoralnom djelovanju.

668 Dugoročni pastoralni plan te godišnji pastoralni planovi. Zadaća je BPV-a izraditi i biskupu predložiti dugoročni biskupijski pastoralni plan te potom godišnje pastoralne planove. Pojedina tijela BPC-a konkretiziraju godišnje pastoralne programe, određuju učestalost, sadržaje, metodologiju, kalendar i mjesto održavanja različitih susreta na biskupijskoj razini.

Na temelju prihvaćenog konkretiziranog godišnjeg pastoralnog plana BPC-a za sada neka nastavi priređivati godišnji kalendar susreta i slati ga svim župama i crkvenim ustanovama na području biskupije, s nakanom da svaki dekanat i župa prema njemu izrade i svoj vlastiti godišnji pastoralni plan.

Pojedina tijela BPC-a pozvana su prirediti i najkasnije prije početka školske godine poslati svim župnim zajednicama prikladnu prateću pastoralnu građu za »pastoralnu« godinu koja slijedi. Neka to budu realno ostvarivi prijedlozi za pastoral, koji će imati na umu različitost situacija u pojedinim župnim zajednicama.

669 Redovito vrednovanje pastoralnih inicijativa te zajedništvo i međusobno uvažavanje između BPC-a, župa, župnika i drugih pastoralnih djelatnika. Radi trajnog podizanja kvalitete pastoralnog djelovanja potrebno je redovito vrednovanje ostvarenih pastoralnih inicijativa; njegovanje zajedništva i međusobnog uvažavanja između različitih tijela BPC-a, župa, crkvenih ustanova, župnika i pastoralnih djelatnika te razmjena povratnih informacija koju olakšavaju suvremena sredstva društvenog priopćavanja, a osobito računalo, e-mail i biskupijska web-stranica.

670 Godišnji pastoralni izvještaj. Svaki župnik i voditelj crkvene ustanove dužni su kao i do sada Pastoralnom odsjeku Biskupskog ordinarijata redovito dostavljati svoj godišnji pastoralni izvještaj o svojim pastoralnim aktivnostima. Biskupijski pastoralni centar će na temelju toga skupiti i obraditi podatke te pripremati konačna biskupijska izvješća, koja će biti dostavljana i svim župama i zajednicama kao korisne smjernice i ideje za njihove daljnje pastoralne aktivnosti.

671 Projekt BPC-a (ustroj i sastav). Donosimo pastoralne odjele prikladne za sadašnji trenutak razvoja pastoralnog djelovanja u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji. Svaki od tih odjela imat će potrebna povjerenstva i svoje urede. Radi učinkovitijeg rada bit će potrebno trajno praćenje i usklađivanje tijela BPC-a sa stvarnim pastoralnim potrebama.

Središnji koordinacijski ured BPC-a

Odjel za liturgijski pastoral

Odjel za katehezu

Odjel za biblijski pastoral

Odjel za pastoral braka i obitelji

Odjel za promicanje pastoralna mladih

Odjel za pastoral ministerijalnih i drugih crkvenih službi

Odjel za promicanje pastoralna posebnih skupina

Odjel za kršćansku dobrotvornost

Odjel za društvena i socijalna pitanja

Odjel za vjernička društva

Odjel za ekumenizam i međuvjerski dijalog

Odjel za medijski pastoral

Odjel za pastoral kulture

Osim toga BPC je pozvan trajno surađivati i s ostalim pastoralnim i drugim institucijama unutar Biskupijske zajednice (kao što su Caritas Biskupije Đakovo, Srijemski Caritas,

Obiteljski institut, Biskupijski centar za ekumenizam »J. J. Strossmayer«, Institut za teološku kulturu, Centar za socijalna i društvena pitanja, Biskupijsko misijsko djelo i sl.).

672 **Potrebno je osnovati biskupijsko pastoralno vijeće i donijeti njegov statut.**

673 **Unutar biskupijskog pastoralnog vijeća neka se osnuju potrebni odbori i odrede njihove zadaće.**

674 **Biskupijski pastoralni centar treba imati voditelja i tajnika te djelovati u skladu sa svojim pravilnikom. Ukoliko postoji biskupski vikar za pastoral, on je po svojoj službi istodobno i voditelj Biskupijskog pastoralnog centra.**

675 **Za sustavno, skladno i domišljeno pastoralno djelovanje potrebni su i hvale vrijedni uzajamno vrednovanje, uvažavanje te međusobno zajedništvo i suradnja u pastoralnim inicijativama između Biskupijskog pastoralnog centra, župnika i drugih pastoralnih djelatnika.**

b. Biskupijski ekonomski sustav

676 *Crkva ima nadnaravne svrhe, ali ona živi i djeluje u povijesti, u vremenu i prostoru, u stvarnosti ovoga svijeta. Svoje ciljeve postiže djelovanjem u svijetu. Svoje nadnaravne ciljeve, stoga, ne može postići bez vremenitih sredstava. Crkvi su zato potrebna i vremenita dobra. Premda vremenita po svojoj naravi, ona participiraju na nadnaravnoj svrsi Crkve i uzdižu se na određenu svetost.*

Vremenita dobra Crkvi su potrebna za uređenje bogoštovlja, za dolično uzdržavanje klera i drugih službenika i za vršenje djela apostolata i dobrotvornosti.³⁸

Vodeći računa o tome kako snažno gospodarska stvarnost utječe na život i na osjećaje ljudi, Crkva đakovačka i srijemska želi zbog svoje vjerodostojnosti na ispravan način razvijati svoj odnos prema vremenitim dobrima i polazeći od tog područja, koje po svojoj naravi pripada naravnom redu, ona želi pokazati i svoj nadnaravni duhovni identitet.

677 *Biskupi Hrvatske biskupske konferencije zaključili su da je, u promijenjenim društveno-političkim okolnostima te poslije sklopljenog Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, potrebno iznova ustrojiti i pravednije postaviti upravljanje vremenitim crkvenim dobrima. Nakon temeljitih priprema, biskupi naše Zagrebačke metropolije donijeli su odluku 7. studenoga 2000. godine o novom sustavu financiranja Crkve.³⁹ Odluka je stupila na snagu 1. siječnja 2001. godine.⁴⁰ Biskupi Hrvatsko-*

³⁸ Usp. ZKP, kan. 1254, § 2.

³⁹ Vidi Biskupi HBK, *Financijski sustav Katoličke Crkve u Hrvatskoj*, VĐSB 129 (2001) 1, str. 65-68; Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine, *Odredbe za provedbu financijskog sustava u Zagrebačkoj metropoliji*, VĐSB 129 (2001) 1, str. 69-70; *Pismo biskupa Zagrebačke metropolije svećenicima*, VĐSB 129 (2001) 1, str. 68-69.

⁴⁰ Vidi, Marin, biskup, *Okružnica br. 1650/2000. od 20. prosinca 2000.*, VĐSB 129 (2001) 1, str. 64-65; *Taksovník za Đakovačku i Srijemsku biskupiju, br. 1650/2000. od 20. prosinca 2000.*, VĐSB 129 (2001) 1, str. 64-65.

slavonske crkvene pokrajine, na temelju iskustva novog financijskog sustava, donose 1. srpnja 2004. novi Pravilnik za provedbu financijskog sustava.⁴¹

Taj sustav polazi od odgovornosti svih članova Crkve. Temelji se na materijalnom doprinosu svih vjernika. U sustav su ugrađeni svi postojeći redoviti doprinosi. Uvođenje nekih novih opterećenja vjernika, u odnosu na dosadašnja, ovim sustavom nije predviđeno. Dosadašnja praksa doprinosa vjernika ostaje, no sredstva se novim sustavom drukčije raspoređuju. Uspostavlja se materijalna sigurnost svećenika i drugih crkvenih službenika, a jednako tako i bolje djelovanje te veća materijalna sigurnost samih župa. Svi prihodi koje župa prima od vjernika, ili svećenik s naslova svoje službe, ulaze u župnu blagajnu, a iz iste se, prema točnim odredbama, raspoređuju sredstva za pojedine potrebe.

Prezbiteri imaju osnovicu mjesečne nagrade i dodatak nagradi prema određenom bodovnom sustavu (za što se dobiva Rješenje od Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika). Sustavom se podmiruju troškovi režija za crkvu i domaćinstvo, troškovi prijevoza, zdravstveno i mirovinsko osiguranje te neki drugi troškovi.

Župa također dobiva Rješenje za svoje obveze doprinosa za uzdržavanje središnjih biskupijskih ustanova prema broju deklariranih katolika u župi. Župa je dužna tako pridonijeti za središnje ustanove u visini od 10 kuna po vjerniku katoliku u župi.

Da bi se sustav mogao ispravno i pravedno provoditi, osnovane su Središnja ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika (pri HBK) i Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika⁴².

678 Republika Hrvatska prepoznala je osobitu ulogu Katoličke Crkve u: društvenoj, odgojnoj, kulturnoj i karitativnoj djelatnosti. Na temelju toga, te s naslova nacionalizirane imovine, svaka biskupija, preko Središnje ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika, dobiva određeni novčani iznos (u visini od dvije bruto plaće pomnožen s brojem župa u biskupiji).

Tako nisu točni zaključci i izjave koje tvrde kako novim sustavom financiranja Crkva za svoje djelovanje prima sredstva isključivo od države, te da svećenici imaju državnu plaću. Država, istina, sudjeluje u sustavu financiranja, no to predstavlja tek manji dio cjelokupnoga sustava financiranja Crkve.

Župnik, zajedno s članovima župnog ekonomskog vijeća, brine o namicanju i o redovitoj te izvanrednoj upravi⁴³ vremenitim dobrima župe. Osim župnika i članova ŽEV-a, o vremenitim dobrima i župnom ekonomskom poslovanju neposredno se skrbi i Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika, koja pripada ekonomskom odsjeku Biskupijske kurije u Đakovu.

Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska podržava i pozdravlja novi ekonomski sustav te potiče njegovo provođenje i doradu u onim elementima koji se pokazuju nedorečeni ili manjkavi.

⁴¹ Vidi Pismo biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine vjernicima od 11. svibnja 2004.; Pravilnik za provedbu financijskog sustava i Bodovni saldo u financijskom sustavu VĐSB 132 (2004) 6, str. 488-494; Marin, biskup, Okružnica br. 1011/2004. od 9. lipnja 2004., VĐSB 132 (2004) 6, 490.

⁴² Vidi Statut Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika Đakovačke i Srijemske biskupije, od 1. siječnja 2001.

⁴³ Vidi dekret biskupa Marina Srakića br. 600/2007., od 15. ožujka 2007. o izvanrednom upravljanju crkvenim dobrima (VĐSB 135 (2007) 3, str. 267).

679 **Podizanje svijesti vjernika o obvezi materijalnoga dara za crkvenu zajednicu.** Od vremena do vremena župnik treba vjernicima progovoriti o potrebi njihova redovitog sudjelovanja u uzdržavanju vlastite župne zajednice i u brizi za vremenita dobra potrebna Crkvi za njezino redovito djelovanje i život te im protumačiti narav i ulogu obveze materijalnog doprinosa. Dužan je, s razboritom uviđavnošću, ali i s prikladnom odlučnošću, poraditi na razvijanju svijesti da vlastitom vjerničkom identitetu pripada i obveza materijalnoga doprinosa za crkvenu zajednicu, vodeći uvijek računa o stvarnoj materijalnoj situaciji. Na formiranju ispravne svijesti vjernika o doprinosu crkvenoj zajednici neka sudjeluju osobito članovi ŽEV-a i ŽPV-a.

Članove ekonomskih vijeća treba postupno odgajati za sve veći stupanj sudogovornosti na taj način da se pojedinim članovima dadu konkretna zaduženja, kako bi se prezbiteri rasteretili nepotrebnoga i mogli više posvetiti evangelizacijskom radu.

680 **Lukno.** Godišnji obiteljski propisani doprinos župnoj zajednici zove se lukno. Taj će doprinos i dalje biti jednak na čitavom području Biskupije u Republici Hrvatskoj te jednak na

području čitavoga Srijema. Tim doprinosom, predviđenim pristojbama (kod krizme, vjenčanja, sprovoda i izdavanja pojedinih dokumenata) te svojim slobodnim darovima vjernici uzdržavaju svoju župnu zajednicu i crkvene službenike u njoj. Na to ih poziva i crkvena zapovijed. Siromašni vjernici mogu uvijek svome župniku predložiti da im predviđeni doprinos ili pristojba budu umanjeni ili potpuno oprošteni, a župnik će to i samoinicijativno učiniti u slučajevima siromaštva koji su mu poznati.

681 **Temeljna načela u upravljanju vremenitim dobrima Crkve.** U upravljanju vremenitim dobrima Crkve potrebno je uvijek poštivati sljedeća temeljna načela:

- a. Crkveni upravitelj neka upravlja dobrima u ime Crkve i prema odredbama Crkve, poštujući uvijek vlastite svrhe crkvenih dobara.
- b. Upravljanje se obavlja uvijek pod nadzorom crkvenih poglavara, bilo Apostolske Stolice, bilo biskupa, bilo redovničkih poglavara.
- c. Uvijek se treba poštivati volja (nakana) darovatelja. Stoga se darovi dani za određene svrhe mogu upotrijebiti samo u te svrhe.
- d. S vremenitim dobrima Crkve treba upravljati razborito, tako da se izbjegnu opasnosti za sama dobra, a istodobno i sablazan za Crkvu. K tom cilju teže i sve odredbe općega i krajevnoga prava koje se odnose na upravna vijeća, na pristanke i mišljenja, na potrebna odobrenja i dopuštenja koja upravitelj vremenitim crkvenim dobrima treba tražiti i dobiti.
- e. Upravljanje se obavlja i obdržavanjem građanskih zakona, bilo da su kanonizirani od Crkve, bilo da građanski zakoni obvezuju sami po sebi.

682 **Transparentnost i planiranje u ekonomskom poslovanju.** Biskupijsko i župno ekonomsko vijeće treba ustaliti redovitost u planiranju godišnjeg »proračuna« i davanju godišnjeg izvještaja (bilance). Župnik neka daje godišnje izvješće župnom ekonomskom vijeću o materijalnom poslovanju župe te mu na uvid daje i sve račune koji prate knjigovodstvo. Neka to isto učine i sve odgovorne osobe u svim biskupijskim ustanovama. U okviru transparentnosti poslovanja potrebno je, osim članova ekonomskih vijeća, upoznati i širu zajednicu u župi i u biskupiji s financijskim poslovanjem, uključujući i pismeni oblik te postojeće službene tiskovine u biskupiji i u župama.

Treba izbjegavati, te prikladnim sredstvima sprječavati stav, da se na planu materijalnoga poslovanja djeluje proizvoljno, bez dostatne odgovornosti i obveze točnoga polaganja računa o poslovanju, bilo vlastitoj zajednici, bilo nadležnim tijelima. Potpuna transparentnost je uvijek najbolji oblik povjerenja i treba postati sasvim normalnom u ekonomskom poslovanju na svim razinama.

Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika neka za svaku godinu unaprijed objavi prioritete ulaganja, istodobno objavljujući na prikladan način tzv. bilancu o prošlogodišnjim ulaganjima i ostvarenjima.

683 **Pomoć stručnjaka i revizora.** Neka se koristi pomoć osposobljenih stručnih suradnika te revizora iz redova prezbitera i vjernika laika, koji će obavljati svoju službu uz vodstvo Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera, u sastavu tzv. Biskupijskog ekonomata, s izričitim biskupovim mandatom.

684 **Djelovanje Ekonomata biskupije u novim prilikama.** Za ekonomsko poslovanje na biskupijskoj razini od velikog je značaja ustanova Ekonomata Biskupije. Ustanova je nastala u vremenu društveno-ekonomskih prilika nakon Drugog svjetskog rata, kad se Crkva u našoj zemlji nalazila u teškim materijalnim prilikama. Iako kao ustanova kanonski nije predviđena, Ekonomat je osnovan i djeluje sa svrhom da objedini materijalno poslovanje više središnjih biskupijskih ustanova i tako smanji financijske izdatke te omogući bolju koordinaciju. U sveukupnim promijenjenim okolnostima u kojima danas Crkva živi i djeluje, te zbog činjenice novoga sustava financiranja Crkve u nas, neka se djelovanje Ekonomata Biskupije prilagodi novim prilikama.

685 **Župni doprinos središnjim biskupijskim ustanovama.** Sredstva koja župne zajednice daju za uzdržavanje središnjih biskupijskih ustanova nazivaju se *župni doprinos središnjim biskupijskim ustanovama*.

686 **Misni prilog.** Potrebno je prikladno poučavati vjernike da se sveta misa ne može platiti, nego da vjernici daju prilog za svećenika koji u svetoj misi moli na njihovu nakanu. Budući da je izraz *misni stipendij* latinska izvedenica, i kao takav vjernicima nepoznat, treba službeno rabiti izraz *prilog za misno slavlje*, ili kraći oblik *misni prilog*.

687 **Milostinja i prilozi prigodom bogoslužja.** U redovitom crkvenom životu treba se skrbiti oko liturgijske naravi prikupljanja milostinje. Ono ima svoje biblijske, novozavjetne i ranokršćanske izvore. Stoga skupljene priloge u liturgijskom slavlju treba u nekom prikladnom obliku položiti u svetištu crkve. Predsjedatelj liturgijskog slavlja uvijek će, barem prije ili za vrijeme izlaznoga ophoda, blagosloviti »darove« zamenjujući ih znakom križa.

Isto je tako potrebno sačuvati izvorno značenje i uporabu izraza »*milodar*«, odnosno »*milostinja*«, gledajući u njemu i vid pobožnosti i izričaj djelatne kršćanske ljubavi koja se ostvaruje kao solidarnost »s braćom i sestrama«, pročišćavajući ove izraze od mogućih negativnih oznaka.

688 **Izbjegavanje dojma prevelike povezanosti molitvenih čina i materijalnih priloga.** Potrebno je izbjegavati dojam prevelike povezanosti molitvenih čina i materijalnih priloga. Predviđenu taksu za pojedine usluge uvijek je moguće siromašnjima dijelom ili potpuno oprostiti. Nipošto nije dopušteno uvjetovati podjelu nekog sakramenta vjernicima s

namirenjem njihovih zaostalih materijalnih obveza prema župnoj zajednici. No, kontakt s njima u takvim prigodama može se na prikladan način iskoristiti, vodeći ipak računa o prikladnosti pojedinih okolnosti i o materijalnom stanju pojedine obitelji, i kao poticaj te pouka o tome da su vjernici dužni pridonositi za crkvene potrebe.

689 **Uzdržavanje prezbitera.** Prezbiteri primaju za svoje uzdržavanje nagradu iz župne blagajne u skladu s važećim propisima biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine i rješanjem Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera.⁴⁴ Prezbiteri osobno u svom svakodnevnom životu trebaju čuvati dostatnu jednostavnost i skromnost, prikladnu duhu obećanja što ga preuzimaju prigodom svećeničkog ređenja.

690 **Svećenikova oporuka.** Svaki je prezbiter dužan poslije prezbiterskog ređenja sastaviti oporuku koja je valjana i na građanskom području te je pohraniti na prikladnom mjestu koje je poznato Biskupskom ordinarijatu. Oporuka neka sadrži raspodjelu pokretne i nepokretne imovine, mjesto ukopa, sredstva za dostojan ukop i ime izvršitelja oporuke.

Da bi oporuka bila valjana i na građanskom području potrebno ju je napisati i potpisati vlastoručno, naznačivši u njoj datum pisanja. Dobro je napisati da je pisana pri punoj svijesti te nabrojiti i najbližu rodbinu koja bi po građanskom pravu mogla imati pravo na nasljedstvo (bez obzira što im se oporučno ništa ne ostavlja). Ako oporuka nije napisana vlastoručno, potrebno je da ona bude potpisana i od dvojice svjedoka. Oporuka se može sastaviti i samo s javnim bilježnikom.

Najbolje je da oporuka bude predana u zatvorenoj koverti Biskupskom ordinarijatu, a ako ne, da bude čuvana barem u vlastitoj knjizi misnih nakana ili na nekom drugom mjesto na kojem ju se može lako pronaći.

691 **Oporučna ostavština.** Svi se prezbiteri pozivaju da prema ustaljenom biskupijskom pravilu dio svoje imovine ostave i u oporuci izričito navedu dio ostavštine za Bogoslovno sjemenište, za uzdržavanje umirovljenih svećenika i kojoj središnjoj biskupijskoj ustanovi ostavljaju svoje knjige. Prema ustaljenom biskupijskom pravilu prezbiter je pozvan barem 5% svoje ostavštine ostaviti Bogoslovnom sjemeništu, barem 10% u biskupijski fond za uzdržavanje umirovljenih svećenika te svoje knjige oporučno ostaviti Katoličkom bogoslovnom fakultetu, Bogoslovnom sjemeništu ili Biskupskom ordinarijatu u Đakovu. Knjige će biti predane na čuvanje Središnjoj biskupijskoj i fakultetskoj knjižnici u Đakovu, a ona će na svakoj knjizi označiti iz čije ostavštine je pojedina knjiga i kojem fondu pripada.

692 **Duh volonterstva u Crkvi.** Svi crkveni djelatnici i suradnici pozvani su svoju službu promatrati ponajprije kao svoj osobni odgovor na Božji poziv, jer to ona uistinu i jest. Pozvani su rasti u duhu radosne dragovoljnosti te prije svega svojim osobnim primjerom u Crkvi razvijati duh volonterstva i kod svih ostalih vjernika u njihovu suodgovornom i aktivnom doprinosu životu i ostvarenju poslanja crkvene zajednice.

693 **Ujednačavanje kriterija za nagrađivanje suradnika čiji doprinos nadilazi granice volonterstva.** Na biskupijskoj razini potrebno je postaviti načela za ujednačavanje kriterija za

⁴⁴ Vidi *Financijski sustav Katoličke Crkve u Hrvatskoj*, VDSB 129 (2001) 1, str. 65-68; Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine, *Odredbe za provedbu financijskog sustava u Zagrebačkoj metropoliji*, VDSB 129 (2001) 1, str. 69-70; Biskupi Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine, *Pravilnik za provedbu financijskog sustava i Bodovni saldo u financijskom sustavu*, VDSB 132 (2004) 6, str. 491-494.

nagradu zaposlenicima i stalnim suradnicima čiji doprinos nadilazi granice volonterstva. Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera i Biskupijski pastoralni centar neka o tome prirede prijedlog i dostave ga biskupu. Svi odgovorni u biskupijskim ustanovama dužni su poštivati te kriterije nagrađivanja svojih suradnika i važeće građanske propise.

694 Izdvajanje materijalnih dobara za karitativne svrhe. Crkvene zajednice trebaju uvijek dio svojih dobara usmjeravati prema potrebnima i siromašnima, jer je to jedno od temeljnih usmjerenja Crkve, bilo da je riječ o siromašnima u vlastitoj zajednici ili u drugim zajednicama, bez obzira jesu li ili ne članovi Crkve.

695 Pomaganje misijskog djelovanja Crkve. Uz molitvenu i duhovnu potporu, prikladnim oblicima kroz redoviti pastoralni rad treba sve vjernike poticati i za solidarnost te sudjelovanje u materijalnom pomaganju misijskog djelovanja Crkve. Prikladno je da biskupijska zajednica, a i svaka župna zajednica, na planu materijalne pomoći, ostvaruje povezanost s nekom konkretnom zajednicom i službenikom koji djeluju u misijama.

696 Prilagodba ekonomskog poslovanja Crkve novim vremenima. Potrebno je trajno se skrbiti o pravoj mjeri osuvremenjivanja u ekonomskom poslovanju, držeći se uvijek duhovnih i moralnih vrednota. Neka se na različite načine koriste dostignuća ekonomskih znanosti i prakse te ozbiljno procjenjuju mogućnosti sudjelovanja u pojedinim, pa i većim, ekonomskim projektima (fondovi, dionice, vlasništvo i suvlasništvo) koji bi na prikladan način unaprijedili materijalno stanje crkvene zajednice.

697 Veći stupanj solidarnosti unutar postojećeg ekonomskog sustava. Postojeći ekonomski sustav potrebno je na prikladne načine razvijati i prema većoj ekonomskoj solidarnosti među župama na području biskupije.

698 Pomoć računalnih programa u vođenju ekonomskog poslovanja. U vođenju ekonomskog poslovanja potrebno je koristiti pomoć prikladnih računalnih programa. U vidu pomoći pri vođenju ekonomskoga poslovanja u svim župama i drugim biskupijskim ustanovama potrebno je da mjerodavne biskupijske institucije (Ekonomat Biskupije i Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera) povedu računa o stvaranju prikladnoga računalnoga programa, skrbeći se također o njegovoj trajnoj prilagodbi i poboljšanjima na temelju iskustva i prijedloga svećenika i župnih ekonomskih vijeća. Izbor toga programa neka po mogućnosti bude u dosluhu s drugim biskupijama hrvatskog govornog područja.

699 Potrebno je razvijati svijest vjernika o obvezi materijalnoga doprinosa za potrebe crkvene zajednice. Posebnu ulogu u tom smislu te suodgovornost za stjecanje i upravljanje materijalnim dobrima imaju članovi ekonomskih vijeća.

700 Odgovorne osobe na čelu crkvenih ustanova i upravitelji crkvenim dobrima trebaju voditi brigu o transparentnosti te o planiranju u ekonomskom poslovanju.

701 U praćenju ekonomskog poslovanja može se koristiti pomoć osposobljenih stručnih suradnika i revizora, iz redova prezbitera i vjernika laika, koji će svoju službu obavljati u skladu s biskupovim madatom.

702 Djelovanje Ekonomata biskupije potrebno je prilagoditi novim prilikama te uskladiti s aktualnim financijskim sustavom u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji.

703 Godišnji obiteljski propisani doprinos župnoj zajednici zove se »lukno«, a sredstva koja župna zajednica daje za uzdržavanje središnjih biskupijskih ustanova nazivaju se »župni doprinos središnjim biskupijskim ustanovama«.

704 Kroz redovito pastoralno djelovanje treba rabiti izraz »prilog za misno slavlje«, ili kraći oblik »misni prilog«. Na taj način će se poučavati i vjernike da se svetu misu ne može platiti, nego da se daje prilog svećeniku koji u misi moli na njihovu posebnu nakanu.

705 Dužnost je predsjedatelja liturgijskih slavlja i drugih odgovornih osoba skrbiti se oko liturgijske naravi prikupljanja milostinje. Ona ima svoje biblijske, novozavjetne i ranokršćanske izvore. Stoga skupljene priloge u liturgijskom slavlju treba u prikladnom obliku položiti u svetištu crkve. Predsjedatelj liturgijskog slavlja uvijek će, barem prije ili za vrijeme izlaznoga ophoda, blagosloviti »darove« znajući ih znakom križa.

706 Treba sačuvati izvorno značenje i uporabu izraza »milodar«, odnosno »milostinja«, gledajući u njemu i vid pobožnosti te izričaj djelatne kršćanske ljubavi, koja se ostvaruje kao solidarnost »s braćom i sestrama«, pročišćavajući ove izraze od mogućih negativnih oznaka.

707 Nije dopušteno uvjetovati podjelu nekog sakramenta vjernicima s namirenjem njihovih materijalnih obaveza prema župnoj zajednici. Liturgijsko-molitvena slavlja valja organizirati tako da ne ostavljaju dojam prevelike povezanosti između molitvenih čina i materijalnih priloga.

708 Prezbiteri primaju za svoje uzdržavanje nagradu iz župne blagajne u skladu s važećim propisima biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine i rješenjem Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera. Prezbiteri osobno trebaju čuvati dostatnu jednostavnost i skromnost, prikladnu duhu obećanja što ga preuzimaju prigodom svećeničkog ređenja.

709 Dužnost je svakog klerika sastaviti oporuku valjanu i na građanskom području. Oporuka neka sadrži raspodjelu pokretne i nepokretne imovine, mjesto ukopa, sredstva za dostojan ukop i ime izvršitelja oporuke. U skladu s ustaljenim biskupijskim pravilom, u oporuci treba također navesti dio ostavštine za Bogoslovno sjemenište i dio za Svećenički dom. Isto tako u oporuci treba navesti kome se ostavljaju knjige: Katoličkom bogoslovnom fakultetu, Bogoslovnom sjemeništu ili Biskupskom ordinarijatu.

710 Svi crkveni djelatnici i suradnici pozvani su svoju službu promatrati ponajprije kao osobni odgovor na Božji poziv, rasti u duhu radosne dragovoljnosti i istodobno taj duh prenositi i na sve ostale vjernike te ih odgajati za volonterski doprinos životu crkvene zajednice.

711 Župna zajednica pozvana je dio svojih materijalnih sredstava izdvajati i za karitativne svrhe te pomagati misijsko djelovanje Crkve.

712 Postojeći ekonomski sustav neka se na prikladan način usmjerava i prema većoj ekonomskoj solidarnosti među župama.

713 U vidu pomoći pri vođenju ekonomskoga poslovanja u svim župama i drugim biskupijskim ustanovama potrebno je da mjerodavne biskupijske institucije (Ekonomat Biskupije i Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera) povedu računa o stvaranju prikladnoga

računalnoga programa, skrbeći također o njegovoj trajnoj prilagodbi i poboljšanjima. Izbor toga programa neka po mogućnosti bude u dosluhu s drugim biskupijama hrvatskog govornog područja.

c. Crkveno sudstvo u biskupiji

714 U svakoj biskupiji uspostavlja se, kao poseban dio biskupijske kurije, i njezin sudski odsjek. Prema preciznim odredbama Zakonika kanonskoga prava, koji ovim pitanjima posvećuje svoju posljednju (VII.) knjigu, pod naslovom »Postupci«, u biskupijskom se sudskom sustavu točno određuje uloga dijecezanskoga biskupa i drugih nositelja službi.

Sudac je prvoga stupnja u biskupiji »po vlastitom i prirodnom pravu« dijecezanski biskup, kojemu pripada upravljanje partikularnom Crkvom koja mu je povjerena. Njemu pripada sva »redovita, vlastita i neposredna vlast«⁴⁵, koja obuhvaća trostruku funkciju: zakonodavnu, izvršnu i sudsku⁴⁶. On može sudsku vlast vršiti osobno ili preko drugih. Mjerodavnost dijecezanskoga biskupa proteže se na sve sporove: parnične i kaznene. Isključeni su sporovi koji su izričito izuzeti bilo po općem bilo po krajevnom pravu.

715 Zbog razloga pastoralne razboritosti i potrebne specijaliziranosti, dijecezanski biskup ne vrši osobno sudsku vlast, nego preko sudskog vikara i sudaca⁴⁷. Prema općem pravu, postavljanje je sudskog vikara obvezatno. Njegova je sudska vlast redovita i vikarska (zamjenička). Sudski vikar tvori jedan sud s biskupom. Prema tome, protiv presude sudskog vikara nema priziva na dijecezanskoga biskupa niti biskup ima ovlast da na bilo koji način preinači ili promijeni presude proglašene od njegovog sudskog vikara. Sudska je vlast vikara redovita zbog čega se ona proteže na sve parnice biskupove mjerodavnosti, osim onih koje je biskup pridržao sebi. Sudskom se vikaru mogu dati pomoćnici, ako okolnosti to zahtijevaju, koji se zovu pridodani sudski vikari. Njihova služba ne prestaje kad biskupska stolica postane prazna. Prikadno je da oni uživaju zbog svoje službe određenu stabilnost. Sudski vikar i pridodani sudski vikari moraju biti svećenici.

Biskup ima obvezu postaviti biskupijske suce, birajući ih među prezbiterima i đakonima, biskupijskog i redovničkog klera, pa i izvan vlastite biskupije. Za službu suca mogu se uzeti i laici, za što je potrebno odobrenje biskupske konferencije.⁴⁸

716 **Crkveno ženidbeno sudstvo u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji.** Biskupi Zagrebačke metropolije su 1999. godine u skladu s kan. 1423 osnovali dva Međubiskupijska suda različitih stupnjeva: *Međubiskupijski sud prvoga stupnja* (za Zagrebačku, Đakovačku i Srijemsku, Varaždinsku i Požešku biskupiju te Križevačku eparhiju) i *Međubiskupijski prizivni sud* (za parnice presuđene od spomenutog Međubiskupijskog suda prvoga stupnja), pri čemu ostaje na snazi ovlast priziva u drugom stupnju na Rimsku rotu.⁴⁹ Spomenuti sudovi istražuju i rješavaju sve sudske parnice, osim onih koje su pravom izričito izuzete. To znači da rješavaju: parnice o ništavosti ženidbe, bilo redovitim postupkom bilo prema odredbi kann.

⁴⁵ Usp. ZKP, kan. 381, § 1.

⁴⁶ Usp. isto, kan. 391, § 1.

⁴⁷ Usp. isto, kan. 391, § 2.

⁴⁸ Hrvatska biskupska konferencija dopustila je da se postave i uzmu također i suci laici, u smislu kan. 1421, § 2, o čemu usp. *Službene vijesti HBK*, 2 (1994.), str. 10.

⁴⁹ Usp. Apostolska konstitucija *Pastor bonus*, čl. 128, u: »Zakonik kanonskog prava. Proglašen vlašću Ivana Pavla II. S izvorima«, GK, Zagreb 1996.; usp. i ZKP, kan. 1444, § 1.

1686-1688 (postupak na temelju isprave), parnice rastave ženidbenih drugova i druge parnične sporove, pa i kaznene parnice.

Voditelj (*moderator*) obaju sudova je zagrebački nadbiskup i pripada mu »sva vlast koju dijecezanski biskup ima za svoj sud«⁵⁰. Službenici su sudova: sudski vikari, pridodani sudski vikari, suci, branitelji veze, promicatelji pravde i njihovi zamjenici, a postavljaju ih biskupi biskupija za koje su mjerodavni ti sudovi.

Novoosnovani Međubiskupijski sud prvoga stupnja ima dvije podružnice, od kojih je jedna u Đakovu. Kad je riječ o parnicama o ništavosti ženidbe, tada djeluje Sudsko vijeće, uz branitelja veze i bilježnika.

Navedeni sudovi odnose se samo na vršenje sudske vlasti kad se radi o parnicama o ništavosti ženidbe, ali ne prestaju sudski poslovi vođenja ostalih parnica na Biskupijskom sudu u

Đakovu s našeg područja koje nisu sudskoga nego upravnog tj. administrativnog karaktera (kao što su npr. oprost od tvrde i neizvršene ženidbe, pretpostavljena smrt ženidbenog druga).

717 Uloga župnika u »predparničnom« ženidbenom postupku. Ukoliko neka stranka želi podići parnični postupak o ništavosti ženidbe, neka se u načelu obrati svom župniku. Župnik po svojoj službi nije dio sudskog pravnog uređenja. No, on može uvelike pomoći u predparničnom postupku, koristeći svoje pastoralne sposobnosti i potrebno kanonsko znanje o odvijanju postupka te o pravnim temeljima za pisanje tužbe. Kad se prijavi stranka koja želi pokrenuti postupak o možebitnoj ništavosti ženidbe, župnik je pozvan porazgovarati sa strankom te vidjeti postoji li mogućnost pomirenja. Ako pomirenje nije moguće i na temelju razgovora sa strankom dođe do mišljenja da postoje pravni temelji za podizanje tužbe, župnik je pozvan poučiti stranku o elementima koje mora sadržavati tužba, pomoći stranci sastaviti je te joj dati adresu na koju tužbu treba poslati. Zainteresirana stranka može tužbu poslati i samostalno, ali i župnik može poslati tužbu zajedno sa svojim popratnim dopisom. Župnik nije stranka u parnici, ali će ga za vrijeme parnice sudac pismeno pitati o vjerodostojnosti stranke, koja je i njegov župljanin.

Neka se župnik kloni davanja svoga mišljenja stranci o ishodu parnice, ali neka stranku i ne odvraća od njezina prava na podizanje tužbe. Ukoliko je ženidba sklopljena na području Đakovačke i Srijemske biskupije tužbu treba poslati na adresu Međubiskupijskog suda prvoga stupnja u Đakovu, a ukoliko je sklopljena izvan Đakovačke i Srijemske biskupije neka se župnik za adresu mjerodavnog suda interesira na Crkvenom sudu u Đakovu. Osobe koje žele napisati tužbu ili žele biti upoznate s pravnim temeljima za prihvaćanje i vođenje postupka proglašenja ništavosti ženidbe, sve informacije mogu i trebaju dobiti od vlastitog župnika. Ukoliko je slučaj složeniji i župnik nije siguran kako postupiti, može se obratiti Biskupijskom crkvenom sudu u Đakovu.

718 Upoznavanje vjernika s crkvenim sudskim sustavom. Zbog relativno slabog poznavanja sustava crkvenog sudstva, hvale je vrijedno povremeno, osobito za župne suradnike, bilo na razini biskupije bilo na razini regija, organizirati tribine i predavanja o crkvenom sudskom sustavu.

⁵⁰ ZKP, kann. 1423, § 1; 1439, § 3.

719 Ukoliko neka stranka želi pokrenuti parnični postupak o ništavosti ženidbe neka se u načelu obrati svom župniku.

720 Ako pomirenje među ženidbenim drugovima nije moguće, a župnik na temelju razgovora sa strankom dođe do mišljenja da postoje pravni temelji za podizanje tužbe, pozvan je poučiti stranku o elementima koje mora sadržavati tužba, pomoći stranci sastaviti ju te joj dati adresu na koju tužbu treba poslati. Neka se župnik pri tome kloni davanja svoga mišljenja o ishodu parnice, ali neka stranku i ne odvrća od njezina prava na podizanje tužbe.

d. Unapređenje središnjeg biskupijskog sustava

721 *Biskupijsko sjedište mora tvoriti primjereno ustrojen sustav kojega čine različite službe i tijela, čije se djelovanje ostvaruje na različitim razinama i s različitim svrhama. Tako je i njihov pravni položaj različit, kako s obzirom na pripadajuće ovlasti tako i na djelokrug rada. S obzirom na dinamiku djelovanja i odgovornosti, strukture suodgovornosti možemo razvrstati na četiri razine:*

- a. *razina predlaganja (svećenička skupština, biskupijsko pastoralno vijeće, pastoralni sastanak, laički savjet, redovnička konferencija);*
- b. *razina odlučivanja (generalni vikari, biskupski vikari, prezbitersko vijeće, biskupijska skupština, biskupijska sinoda);*
- c. *razina usmjeravanja (zbor savjetnika, biskupsko vijeće);*
- d. *razina ostvarivanja (biskupijska kurija, biskupijsko ekonomsko vijeće, koordinacijski kolegij).*

Radi unapređenja evangelizacijskog poslanja uopće, odnosno na regionalnoj i biskupijskoj razini, Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska donijela je i neke pastoralne smjernice.

722 **Strukture suodgovornosti u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji.** U sjedištu Đakovačke i Srijemske biskupije već djeluju sljedeće strukture suodgovornosti:

- a. na razini odlučivanja generalni vikar za područje biskupije u RH i generalni vikar s posebnim ovlastima za Srijemski dio biskupije, sudski vikar, biskupski vikar za vjernike Mađare, Prezbitersko vijeće (a proteklih je godina od 1998. do 2003. bila slavljena i Druga biskupijska sinoda);
- b. na razini usmjeravanja Zbor savjetnika;
- c. na razini ostvarivanja Biskupijska kurija (u čijem su sastavu upravni odsjek /Biskupski ordinarijat/, pastoralni odsjek /Biskupijski pastoralni centar/, sudski odsjek /Biskupijsko crkveno sudište: Međubiskupijski sud 1. stupnja u Zagrebu – Podružnica u Đakovu/ i ekonomski odsjek /Biskupijsko ekonomsko vijeće, uz kojeg kao operativne jedinice djeluju Biskupijski ekonomat i Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika) i Koordinacijski kolegij.

Za sada se osjeća potreba da se uz postojeća okupljanja prezbitera, članova ustanova posvećenoga života i družbi apostolskoga života te vjernika laika udruženih u vjernička društva i pokrete, uspostave još neke strukture suodgovornosti na razini predlaganja:

723 Biskupijsko pastoralno vijeće. Da bi se poboljšala dosadašnja praksa suradnje i dijaloga u Biskupiji, neka odgovorni u Biskupijskom pastoralnom centru pripreme sve što je potrebno kako bi biskup mogao što prije osnovati i kako bi životu biskupije plodnosno moglo pridonijeti Biskupijsko pastoralno vijeće.

724 Svećenička skupština. Svećenička skupština predstavlja ambijent susreta i dijaloga čitavoga biskupijskog prezbitarija o pitanjima koja se tiču života i službe svećenika. U Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji biskupijski se prezbitarij okuplja više puta godišnje (redovito dva puta godišnje na rekolekcije čitavoga biskupijskog prezbitarija, na trodnevni Teološko-pastoralni seminar za svećenike te na svećenički susret na Veliki četvrtak) i u okviru tih susreta ostvaruju se i elementi svećeničke skupštine. Osim toga povremeno se sazivao i tzv. studijski dan za svećenike o nekoj pastoralnoj temi. Odgovorni u biskupijskom pastoralnom centru, neka se u dogovoru s biskupom skrbe da ubuduće povremeno, a najmanje jedanput godišnje, bude sazvana svećenička skupština, na kojoj će se raspravljati o pojedinim pastoralnim pitanjima ili o nekim drugim pitanjima, vezanim uz djelovanje, život i službu svećenika.

725 Dan Biskupije đakovačke i srijemske. Radi snažnijeg povezivanja čitave biskupije i snažnijeg animiranja svih vjernika, a osobito pastoralnih suradnika, organizirat će se godišnji Dan Đakovačke i Srijemske biskupije. U načelu će biti obilježavan uz godišnjicu posvete stolne crkve sv. Petra (početkom listopada). Biskupijsko pastoralno vijeće i odgovorni u Biskupijskom pastoralnom centru pozvani su predlagati način i sadržaje njegova obilježavanja. Nije potrebno da se to obilježavanje svake godine organizira na isti način i na istim razinama. Dan Biskupije bit će povod za različite susrete vjernika i prezbitera. Pojedine skupine će tom prigodom na određeni način vrednovati svoj vlastiti pastoralni angažman kao i rad službi i tijela u kojima sudjeluju, te će predlagati daljnje korake rasta u suodgovornosti.

726 Biskupijska skupština. Bit će korisno da se povremeno ili na svršetku nekog značajnijeg evangelizacijskog pothvata u biskupiji sazove Biskupijska skupština. Predstavlja izričaj kojim Božji narod vrši »kraljevsku službu« za širenje kraljevstva Božjeg. Saziva je i predsjedava joj biskup. Sastavljena je od generalnih i biskupskih vikara, od članova prezbiterskoga vijeća, predstavnika župa i filijala (po župama ili po dekanatima), predstavnika vjernika laika te vjerničkih društava i pokreta, predstavnika ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života te drugih osoba izabраниh i pozvanih od biskupa. Članovi se imenuju za svaki pojedini saziv. Biskupijska skupština je tematskog i prigodnog karaktera.

Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska dala je i druge smjernice koje mogu unaprijediti evangelizacijsko poslanje uopće, te na regionalnoj i biskupijskoj razini.

727 Kanonski pastoralni pohodi biskupa župnim zajednicama. Potrebno je nastaviti sa suvremenijim, obnovljenim oblikom biskupovih kanonskih pohoda župnim zajednicama po dekanatima. Uz temeljne sadržaje kanonskoga pohoda, treba planirati i susrete sa župnim suradnicima i drugim vjernicima jer oni pridonose boljem upoznavanju stvarnog stanja i problematike pojedinih župnih zajednica i istodobno pridonose porastu vjerničke suodgovornosti. Veoma se korisnim pokazuju i susreti s predstavnicima društvenog života, nastavničkim osobljem u školama te s predstavnicima lokalne vlasti.

U pripravu i u odvijanje biskupovog pastoralnog pohoda neka se na prikladan način nastave uključivati i one službe koje na razini biskupije koordiniraju određeno područje života, kao što su biskupski vikar za pastoral, voditelj ili djelatnik upravnog odjela Biskupijske kurije, biskupijski ekonom ili ravnatelj Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika, dekan i drugi.

Obrazac zapisnika kanonskog pohoda potrebno je trajno aktualizirati i posuvremenjavati.

728 Biskupijsko sjedište i »veći« gradovi. Budući da su gradovi središta društvenog, kulturnog, prosvjetnog, administrativnog i političkog života, neka se gradovima dadne veće značenje i u crkvenom pogledu. U gradu Osijeku potrebno je uspostaviti ona tijela i središnje ustanove što ih sugerira kulturni i društveni značaj samoga grada (metropola Slavonije, sveučilišni grad, kulturno, društveno, komunikacijsko i gospodarsko središte), imajući na umu važnost prikladnog evangelizacijskog sustava također i brodske te vinkovačke regije.

Gradovi imaju i veliku ulogu u oblikovanju javnog mnijenja te društvene ljestvice vrednota. Stoga je potrebno u gradskim župnim zajednicama domisliti i organizirati pastoralno djelovanje koje odgovara potrebama ne samo konkretne gradske župe, nego i pastoralnim zahtjevima šire sredine.

Poželjno je, stoga, u gradovima osnivati u prikladnom broju i katoličke škole, hospicije, staračke domove te druge ustanove.

729 Ustrojbeni crkveni razvoj na području Slavonije i Srijema. Poštujući pripadajuće kanonske ovlasti Biskupije, Hrvatske biskupske konferencije i Apostolske Stolice, potrebno je voditi računa o značenju i sveukupnoj slici crkvenog ustroja u Republici Hrvatskoj (broj, veličina, geografska rasprostranjenost biskupija i metropolija) te o rješenjima na području društveno-političkog ustroja u ovom dijelu Republike Hrvatske i u Vojvodini te predlagati ustrojbeni crkveni razvoj te uspostavu snažnijih crkvenih struktura na području Slavonije i Srijema.

730 Međubiskupijska suradnja. Potrebno je nastaviti započete i uspostavljati druge oblike snažnije suradnje s Požeškom biskupijom, koja je po svom geografskom smještaju i po zavičajnom mentalitetu naroda našoj biskupiji najbliža. Neka se istodobno nastavi razvijati suradnju i s ostalim biskupijama: s onima koje su u sastavu Hrvatsko-slavonske metropolije i Hrvatske biskupske konferencije, sa susjednim i drugim biskupijama u sastavu Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, s Crkvom u Bosni i Hercegovini te s biskupijom Pečuh u Republici Mađarskoj.

731 Zajedništvo s katolicima istočnoga obreda. Biskupija đakovačka i srijemska protkana je na području Republike Hrvatske s 10 župa Križevačke eparhije, a na području Srijema s 5 župa Apostolskog egzarchata za vjernike katolike istočnoga obreda u Srbiji i Crnoj Gori, što predstavlja bogatstvo crkvenog života na našem području. Prezbiteri i vjerničke zajednice naše biskupije sa spomenutim će župama i dalje gajiti živo sakramentalno i pastoralno zajedništvo, pomažući vjernicima katolicima istočnoga obreda da se othrvaju napasti asimilacije te sačuvaju pripadnost vlastitom obredu. Neka svećenici u tom smislu trajno na prikladne načine odgajaju vjernike i upoznaju ih s bogatstvom obrednih različitosti u Crkvi.

Trebaju poštovati pravne odredbe i pastoralne smjernice biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine o međuobrednim odnosima⁵¹.

732 **Statut Stolnog kaptola đakovačkog i srijemskog.** Djelovanje Stolnog kaptola đakovačkog i srijemskog treba u suvremenim pastoralnim okolnostima ostvarivati onu znakovitu i časnu službu koju danas ima u Crkvi: (1) skrb oko stolne crkve u Đakovu, (2) briga oko bogoslužja (svečano slavljenje i raznovrsnost liturgijskih slavlja), (3) zajednička molitva i bogoslužje Časova. Neka se Statut Stolnoga kaptola obnovi i nadopuni prema zakonitim odredbama i današnjim pastoralnim prilikama.

733 **Kanonički kaptol u Srijemskoj Mitrovici.** Na temelju preispitanog tumačenja crkvenopravnog statusa konkatedrale u Srijemskoj Mitrovici neka se obnovi prikladno oblikovan kanonički kaptol.

734 **Riznica katedrale.** Uz katedralu u Đakovu, kao sastavnicu Dijecezanskog muzeja, treba ustanoviti *Riznicu katedrale*.

735 **Publiciranje odredbi krajevnog prava.** Sve odredbe biskupijskog krajevnog prava treba sabrati, sustavno rasporediti i usklađene s odlukama Druge biskupijske sinode đakovačke i srijemske objaviti u zasebnom izdanju krajevnih odredaba Đakovačke i Srijemske biskupije.

736 **Biskupijsko sjedište mora tvoriti primjereno ustrojen sustav kojega čini više službi i tijela, čije se djelovanje ostvaruje na različitim razinama i s jasnim svrhama. Zato je u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji potrebno sljedeće:**

- a. osnovati instituciju Svećeničke skupštine te Biskupijske skupštine;
- b. ustanoviti Dan Biskupije đakovačke i srijemske;
- c. oživjeti i osuvremeniti rad svih službi i tijela Biskupijske kurije;
- d. nastaviti s posuvremenjenim oblikom biskupovih kanonskih pohoda župnim zajednicama po dekanatima te ga trajno usklađivati s pastoralnim zahtjevima unutar biskupijske zajednice. Povezano s time potrebno je trajno dorađivati i obrazac zapisnika kanonskih pohoda i godišnjih pastoralnih izvješća;
- e. ustanoviti Riznicu katedrale;
- f. gradovima Osijek, Slavonski Brod i Vinkovci dati odgovarajuće značenje i u crkvenom pogledu;
- g. zbog velikog značenja gradskih sredina za oblikovanje javnog mnijenja i društvene ljestvice vrednota, u gradskim župnim zajednicama domisliti i organizirati pastoralno djelovanje koje odgovara potrebama ne samo konkretne gradske župe, nego i pastoralnim zahtjevima šire sredine;
- h. podržavati i predlagati i ustrojbeni crkveni razvoj na području Slavonije i Srijema;
- i. nastaviti razvijati intenzivniju suradnju sa susjednom Požeškom biskupijom te s drugim biskupijama u regiji;
- j. gajiti i dalje živo sakramentalno i pastoralno zajedništvo s Katoličkom Crkvom istočnoga obreda, pomažući njezinim vjernicima sačuvati svoj obredni identitet;
- k. obnoviti i prilagoditi statut Stolnog kaptola đakovačkog i srijemskog;

⁵¹ Pismo i pastoralne smjernice biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine o međuobrednim odnosima od 14. studenoga 2006. (VDSB 135 /2007/ 2, str. 171-173).

- l. obnoviti kanonički kaptol u Srijemskoj Mitrovici;
- m. sabrati i objaviti sve odredbe krajevnog prava Biskupije đakovačke i srijemske.